

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1890. Första Kammaren. N:o 8.

Lördagen den 22 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 15 i denna månad.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial:

n:o 22, angående beslutad konvertering af 1875 års statslån; och
n:o 23, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens andra hufvudtitel; samt

bevillningsutskottets betänkande n:o 1, i anledning af väckta motioner om uppsägande af Sveriges med utländska magter ingångna handels- och sjöfartsfördrag samt om tulltaxans förändrade uppställning.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bankoutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 2.

Upplästes ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 63, innehållande att Andra Kammaren biträdt Första Kammarens beslut i fråga om tillsättande af ett särskildt utskott för behandling af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att vid det sammanträde, som komme att hållas nästa onsdag, skulle företagas val af ledamöter och suppleanter i nämnda särskilda utskott.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 18 och 19 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. civildepartementet.

1—6 punkterna.

Hvad utskottet föreslagit och hemställt bifölls.

7 punkten.

Löneförbättring för fiskeri-assistenterna. Herr statsrådet friherre Åkerhielm: De båda fiskeriassistenterna, om hvilka i denna punkt är fråga, åtnjuta för närvarande en aflöning af 1,500 kronor, hvartill särskildt för förste assistenten kommer ett arfvode af 500 kronor för den honom åliggande skyldighet att meddela undervisning i fiskodling. Då dessa löneförmåner, hvilka utgått med oförändrade belopp sedan 1874, syntes Kongl. Maj:t alltför ringa, har den löneförbättring föreslagits, att, jemte det att till förste assistentens lön äfven skulle läggas det särskilda arfvode, han nu uppbär för undervisningen i fiskodling, båda fiskeriassistenterna skulle få åtnjuta tre ålderstillägg å hvaradera 500 kronor att utgå efter respektive 5, 10 och 15 års väl vitsordad tjenstgöring. Derjemte har Kongl. Maj:t föreslagit, att de nuvarande innehafvarne af dessa tjänster skulle i fråga om dylikt tillägg få räkna sig till godo den tid efter år 1874, de innehåft sina befattningar.

Vid framläggande af dessa förslag har man särskildt haft det förhållande för ögonen, att åtskilliga tjänstemän, med hvilka fiskeriassistenterna kunde närmast jämföras, nemligen statens instruktörer i boskapsskötsel, i mejerihushållning, i schäferiskötsel och ullkultur och i husslöjd, samtliga åtnjuta en aflöning af 2000 kronor jemte rätt till tre ålderstillägg å hvaradera 500 kronor, eller samma löneförmåner, hvilka här blifvit ifrågasatta för *förste* fiskeriassistenten, då deremot *andre* assistenten fortfarande skulle få åtnöja sig med något mindre. Det torde få medgifvas, att fiskeriassistenternas befattningar i afseende på arbetet och den dem föreliggande uppgift kunna anses med de nu nämnda tjänstemännen nära jemförliga och att de knappast stå dem efter i vikt och betydelse för det allmänna. Då härtill kommer att fiskeriassistenterna måste vara vetenskapligt utbildade specialister och med hänsyn till det vidsträckt område, hvarinom de hafva att verka, utrustade med betydande fackinsigter, så lär det knappt vara att påräkna att i längden erhålla lämpliga personer till dessa befattningar, derest lönerna bibehållas så små, som de för närvarande äro.

Statsutskottet har erkänt, att en förbättring i dessa tjänstemäns nuvarande löneförmåner är af rättvisa och billighet påkallad, men har

dock väsentligt reducerat den af Kongl. Maj:t föreslagna lönetillökningen. Utskottet har sålunda för båda fiskeriassistenterna strukit tredje ålders-^{Löneförbättring för fiskeri-}tillägget, och hvad särskildt angår den *andre* assistenten, har utskottet afstyrkt till och med ett andra ålderstillägg. Då enligt Kongl. Maj:ts förslag *förste* assistenten skulle med ålderstillägg få högst 3,500 kronor och den *andre* högst 3,000 kronor, skulle enligt utskottets förslag *förste* assistenten erhålla i lön 2,000 kronor med två ålderstilläg, således högst 3,000 kronor, och *andre* assistenten få en aflöning af endast 1,500 kronor jemte ett ålderstillägg på 500 kronor.

Det hade utan tifvel varit önskligt icke endast för tjenstemännen sjelfva, utan äfven med hänsyn till fiskerinäringens kraf, att Kongl. Maj:ts förslag bifallits oförändradt. Men derest icke detta resultat står att vinna, vågar jag hemställa, huru vida det verkligen kan anses billigt att *så* minska den af Kongl. Maj:t föreslagna aflöningen för *andre* fiskeriassistenten.

Det hufvudsakligaste skälet man anfört är, att då *andre* assistenten enligt förslaget vore, på grund af sina tjensteår, berättigad att genast komma i åtnjutande af alla tre ålderstilläggen, skulle han efter löneförbättringens inträdande i och med detsamma komma till dubbla beloppet af sin nu innehafvande lön. Denna argumentation för att minska de föreslagna löneförmånerna förefaller mig något egendomlig. Man skulle väl snarare kunna tycka, att när den nuvarande innehafvaren af befattningen under en längre tid fått åtnöjas med löneförmåner, dem man nu erkänt vara för små, detta borde vara ett ytterligare skäl att förbättra de med befattningen förenade löneförmånerna.

Något giltigt skäl, hvarför den *andre* assistenten med afseende på ålderstillägg skulle ställas sämre än den *förste*, har ej uppvisats. Den egentliga skillnaden i de båda befattningarna ligger deruti, att den *förste* assistenten har skyldighet att meddela undervisning i fiskodling. Härför uppbär han också ett särskildt arvode af 500 kronor, med hvilket belopp hans lön, enligt Kongl. Maj:ts förslag, skulle höjas. Men att derutöver bestämma hans aflöningsförmåner högre än den *andre* assistentens synes ej vara af omständigheterna pakalladt, och fullt skäl torde förefinnas att, derest två ålderstillägg beviljas den förre, äfven den senare kommer i åtnjutande af samma förmån.

Då flera af Första Kammarens ledamöter inom utskottet reserverat sig i den af mig nu antydda rigtning, vågar jag uttala den förhoppning, att om ej kammaren skulle komma att bifalla Kongl. Maj:ts förslag oförändradt, detsamma åtminstone måtte bifallas så till vida, att båda fiskeriassistenterna få komma i åtnjutande af tvenne ålderstillägg.

Herr Boström: Jag tillåter mig vördsamt yrka bifall till statsutskottets förslag.

Att en löneförbättring för de båda fiskeriassistenterna är väl behöfvig har utskottet erkänt. Men för min del anser jag att den skillnad i lönevilkor de båda tjenstemännen emellan, hvilken genom Kongl. Maj:ts förslag skulle uppstå, eller 500 kronor, är väl obetydlig. Jag tror nemligen att den *förste* fiskeriassistenten är i vida högre grad än den *andre* förtjent af en löneförbättring. Förhållandet är nemligen det,

Löneförbättring för fiskeriassistenterna.
(Forts).

att den *förste* assistenten är skyldig att uppehålla sig här i Stockholm, der han ständigt skall vara till fiskeriintendentens förfogaude, och hvarifrån honom åligger att företaga de tjänsteresor, som honom anbefallas från jordbruksstyrelsen, under det att deremot den *andre* är bosatt på landet, der han till och med verkar som kommunalordförande och samtidigt är arrendator. *Hans* tjänst tages sålunda ej på långt när uti anspråk i samma grad, som *förste* assistentens. För min del anser jag därför, lika med utskottet, att en skilnad af 1,000 kronor i lönevilkor dessa tjänstemän emellan måste anses lämplig.

Dessutom är jag öfvertygad derom, att i fall alla de kraf från fiskerinäringens sida, hvilka nu föreligga och vid kommande riksdagar säkerligen skola uppstå, komma att tillgodoses, lära de krafter, hvilka för närvarande stå till Kongl. Maj:ts förtoganda för denna näring, inom kort tid blifva otillräckliga, och då torde ock rätta tiden vara inue att genomföra de förändringar, som af omständigheterna kunna påkallas.

Jag tillåter mig därför hemställa om bifall till statsutskottets förslag i denna punkt.

Herr vice talmannen: Inom utskottet har jag icke tilltrött mig böra tillstyrka Kongl. Maj:ts proposition hufvudsakligen på de skäl, som i utskottets betänkande finnas angifna, eller att ett så betydligt lönetillägg, som Kongl. Maj:t nu föreslagit, eller tre särskilda ålderstillägg, synts mig väl stort, och därför att, till följd af de personliga förhållandena, verkan af ett rent bifall skulle blifva den, att de båda fiskeriassistenterna under närmaste tiden finge lika lön, hvilket ej är riktigt eller öfverensstämmande med deras inbördes ställning, den ene som *förste* och den andre som *andre* assistent, hvilket redan i sjelfva benämningen för den senare innebär någonting underordnad. Men deremot har jag ej heller kunnat instämma med utskottet uti att för den *andre* fiskeriassistenten inskränka löneförhöjningen till blott ett ålderstillägg. För närvarande åtnjuter denne 1,500 kronor i lön och kommer med ett ålderstillägg upp till 2,000 kronor, hvilket för en person med den vetenskapliga bildning och den kännedom i praktiska ting, hvilken *andre* assistenten besitter, synes mig vara otillräckligt. För båda tjänstemännen, således äfven för den *andre* assistenten, gäller, att åtminstone för det närvarande deras utsigter till befordran inom karriären äro högst ringa, alldenstund det icke existerar någon annan högre tjänst inom branchen än fiskeriintendentens och det alltså kan inträffa att dessa platser under decennierna komma att innehafvas af samma personer. De utsigter till ytterligare tjänstebefattningar inom denna gren, hvilka af den föregående talaren antyddes, synas mig vara ganska osäkra och således icke något att för det närvarande fästa sig vid.

Det är för öfrigt Riksdagen mycket väl bekant att ett återkommande af en kongl. proposition om samma sak ej är för Riksdagen behagligt, och att om Riksdagen sålunda för det närvarande afslår ett andra ålderstillägg för den *andre* fiskeriassistenten, kommer det att blifva vanskligt nog att, om hans tjänstgöring verkligen sedermera anses ovillkorligen fordra en sådan löneförhöjning, då komma igen med samma framställning. Deremot är säkert, att om de åtgärder till

fiskerinäringens befrämjande, för hvilka sistlidna års Riksdag uttalade sig genom att höja anslaget till denna näring, komma till stånd, och vidare de åtgärder, hvilka kunna föranledas af den skrifvelse, statsutskottet enhälligt föreslagit, och hvilken alltså har goda utsigter till framgång, äfvenledes blifva en verklighet, måste dessa tjänstemän i betydligt större utsträckning, än hvad nu är förhållandet, tagas i anspråk, och då tillåter jag mig hemställa, om det kan anses öfverdrifvet att för tjänstemän, hvilka så länge tjänat staten, aflöningen för den ene bestämmes till 3,000 kronor och för den andre till 2,500 kronor, beroende derpå att de så länge varit i tjänst, att de intjenat båda ålderstilläggen.

För min del ber jag kammaren ej fästa afseende vid den nuvarande innehafvaren af tjänsten i fråga. Ty här är icke fråga om något personligt lönetillägg, utan en lönereglering, hvilken skall gälla för framtiden, oafsedt att jag icke heller kan finna att i det personliga förhållandet dessa tjänstemän emellan finnes något skäl att sätta *andre* assistenten så långt under den *förste*, att då den ene erhåller en lön af 3,000 kronor, den andre blott skulle få 2,000 kronor. Hvad det beträffar att den ene är anbefald att bo i Stockholm, under det att den andre är oförhindrad bo på landet, så ligger en sådan strängare tjänstgöringsskyldighet för den förre i sakens natur i följd af hans bättre aflöning. Men de för båda gällande föreskrifter, instruktion för den förre och konstitutörial för den senare, ålägga dem båda att stå till sina förmäns disposition, och det finnes alltså icke något hinder att taga begges tid i anspråk så mycket som behöfves. Då härtill lägges att *andre* assistenten enligt sitt förordnande är ställd på uppsägning och följaktligen kan efter en viss kort tid skiljas från sin tjänst, derest han t. ex. skulle göra svårigheter att rätta sig efter de nya anspråk, som på honom kunna ställas, så synes mig att alla skäl tala emot att göra så stor skillnad emellan dessa båda tjänstemän, som utskottet föreslagit.

Med afseende på hvad jag nu haft äran andraga anhåller jag om bifall till reservationen.

Herr Tamm, Hugo: Jag kan icke dela den siste talarens uppfattning i denna fråga. Om vi gå tillbaka till föregående års kongl. proposition, finna vi, huru ofantligt många ansökningar och berättigade ansökningar till fiskerinäringens upphjelpande der förekomma. I de talrika motioner, som nu föreligga, och af den diskussion, som i följd i kamrarna och i år inom utskottet förts om fiskerinäringen, se vi äfven, huru som i båda kamrarna det största intresse för denna närings utveckling finnes. Och det är icke heller så underligt, då man ser på statistiken i frågan och deraf finner, att denna näring till den grad utvecklats sig, att från 22,000 kilogram fisk, som år 1877 utfördes från Sverige, höjer sig denna siffra i en stadig tillväxt till icke mindre än 55,000,000 kilogram under år 1889. Man torde således, enligt min mening, ega tillräckligt skäl att i denna fråga kraftigt ingripa och, ehuru det är vanskligt att profetera, är jag dock fullkomligt öfvertygad derom, att Kongl. Maj:t kommer att fästa afseende vid den skrifvelse, som Riksdagen i nästa punkt på statsutskottets förslag förmodligen ämnar besluta, och vidtager de åtgärder, som för fiskerinäringens upphjelpande

Löneförbättring för fiskerassistenterna.
(Forts.)

Löneförbättring för fiskeriassistenterna.
(Forts.)

äro behöfliga. Då är det ock klart, att de tjenstemän, som härvid skola biträda, behöfva äläggas helt andra skyldigheter, att möjligen distrikten komma att delas, att fiskeriassistenterna göras likstälde sinsemellan o. s. v. Under sådana förhållanden måste jag betrakta den nu af utskottet föreslagna ökningen i lönen såsom ett mera personligt tillägg än en verklig lönereglering. På denna grund har jag biträdt majoritetens beslut att icke gå längre, än statsutskottet gjort. Så mycket större skäl härtill har jag haft, som det är onekligt, att förste fiskeriassistenten har haft en vida större verksamhet än andre fiskeriassistenten, hvilket kan synas deraf, att denne är bosatt på landet, der han kunnat åtaga sig en mängd kommunala bestyr, och att hans tid således icke varit så upptagen. Man torde således i denna fråga icke sakna berättigande att fästa sig vid vidden af den verksamhet, dessa personer hittills utöfvat, hvartill jag vill fästa uppmärksamheten på den inverkan, denna fråga har på kommande pensionering.

Emedan jag således anser detta mera såsom ett tillfälligt arrangement än såsom en verklig löneregleringsfråga, tror jag, att utskottets framställning innehåller ett berättigadt svar på den framställning, som är gjord, och anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Jag har reserverat mig mot utskottets beslut i denna punkt och instämmer med herr vice talmannen i hans yrkande, att båda fiskeriassistenterna måtte få två ålderstillägg. Hvad den siste talaren nämnde om personligt lönetillägg — dertill kan jag icke finna något skäl. I Kongl Maj:ts proposition finnes icke det minsta nämndt om något sådant och icke heller på något annat håll gifves anledning dertill. Den andre fiskeriassistenten är ju till och med satt på den fot, att han kan uppsägas hvad dag som helst. Således är det ingen anledning antaga, att det blir personliga lönetillägg, utan saken bör ses helt och hållet med hänsyn till tjänsterna och beskaffenheten af de anspråk, som fästas å deras innehafvare. Att vänta på en ny reglering o. d. anser jag vara det samma som att uppskjuta till morgondagen, och morgondagen är, såsom vi veta, ofta »en skälm». Jag hoppas äfven, att en ny instruktion kommer till stånd och då är det klart, att dessa tjenstemän komma att få mera att göra än nu. Men deraf följer icke, att deras tjenstgöring med ens blir så ordnad, att Kongl. Maj:t kan komma in till Riksdagen och begära en ökning i deras löner, hvilket dessutom lätt kunde möta motstånd, då de redan fått tillägg. — Jag anser, att vi måste taga steget litet längre ut än utskottet gjort, hvartill vi under alla omständigheter äro fullt berättigade, och yrkar derfor bifall till reservanternas förslag.

Greffe Sparre: Då jag deltagit i utskottets beslut i förevarande punkt, ber jag att få med några ord angifva de skäl, som dertill föranledt mig. Här nämndes nyss, med klander af utskottets motivering, att när man jemför förhållandena nu med förr kunde man lika väl säga, att om en tjensteman under en längre tid uppburit en allt för låg aflöning, vore det skäl att vid en reglering af lönen i lika hög grad höja den. Men dessa löner reglerades för icke så länge sedan

— det var år 1874 — och sedan dess är, så vidt jag vet, ingen framställning gjord om förhöjning. Det måtte således ej ansetts, att lö-*Löneförbättring för fiskeri-*
nerna äro så oerhördt låga, som den nu ifrågasatta betydliga förhöj-*assistenterna.*
ningen bär vittne om. (Forts.)

Här har framhållits, att då förste assistenten nu har en lön på 1,500 kronor och ett särskildt arfvode på 500 kronor, d. v. s. hans löneinkomster uppgå till 2,000 kronor, har andre assistenten en lön af 1,500 kronor. Nu är af Kongl. Maj:t föreslaget tre lönetillägg för hvardera. Således innefattar Kongl. Maj:ts förslag, att förste assistentens löneinkomster skulle kunna uppgå från 2,000 till 3,500 kronor, hvilket belopp de högst skulle utgöra, och att andre assistentens löneinkomster, som nu utgöra 1,500 kronor, skulle kunna uppgå högst till 3,000 kronor eller den nuvarande lönen dubbla belopp. Inom utskottet har detta icke vunnit anslutning. Reservanterna hafva påyrkat två ålderstillägg äfven för andre assistenten, och att således någon skilnad i det afseendet icke göres mellan båda assistenterna. Utskottet deremot har ansett, att en sådan skilnad bör göras, och detta på skäl, som talaren från upplandsbanken nyss anført, samt därför föreslagit för förste assistenten två och för andre assistenten ett ålderstillägg; och mig synes, att detta kunde för tillfället vara nog. För nuvarande innehafvarne kommer detta att verka så, att ett bifall till utskottets förslag kommer att höja lönen för förste assistenten med 50 procent, för den andre assistenten åter från 1,500 kronor till 2,000 kronor eller med en tredjedel af nuvarande lön. Jag ber att få repetera hvad en föregående talare sagt om det växande intresset för fiskerinäringen, som äfven jag antager kommer att varmt omhuldas af statsmagterna. Om på grund af den skrifvelse, som här nedan föreslås och som jag hoppas vinner Riksdagens bifall, framställningar af Kongl. Maj:t komma att göras och af Riksdagen godkännas, kommer detta att antagligen medföra betydligt ökad arbete för assistenterna. Jag tror om så sker, att Riksdagen icke skall undandraga sig att lemna de ökade löner, som då behövas. Långt ifrån således att misstro Riksdagen i den vägen, tror jag, att man med fullt förtroende kan lemna den frågan åt framtiden. Om kammarrens medlemmar behaga se efter i 6:te punkten af detta utlåtande, framgår deraf, huru lönevilkoren ökats gång på gång. Så finnen I tydligt nog deraf, att Riksdagen icke drager sig för att bevilja löneförhöjningar, der de verkligen äro af förhållandena påkallade. Nu äro, enligt min mening, sådana förhållanden icke för handen, och jag anhåller därför om bifall till utskottets förslag.

Herr Casparsson: Den förevarande saken är ju ingen riksviktig fråga, och 500 kronor mera eller mindre spela ju ingen roll i budgeten. Jag skulle därför hafva inskränkt mig till att instämma i de skäl herr vice talmannen anført för beviljande af de två ålderstilläggen, men min granne till venster har framdragit några skäl emot dessa tillägg, som jag anser mig böra upptaga till bemötande. Han har nemligen sökt i fiskerinäringens utveckling ett skäl för afslag å framställningen om beviljande af två ålderstillägg åt andre assistenten,

Löneförbättring för fiskeriasistenterna.
(Forts.)

och han sade, att denna utveckling kan hafva till följd, att denne assistent kommer att åläggas helt andra skyldigheter, än han för närvarande har. Derpå svarar jag, att andre assistenten för närvarande till följd af sin instruktion är skyldig att underkasta sig den förändrade tjänstgöring och de förändrade åligganden, som kunna läggas på honom, och att han kan afskedas. Han är helt och hållet stäld på uppsägningsbar fot, och med anledning af förändrade förhållanden, som kunna inträffa till följd af fiskerinäringens framsteg, kan honom åläggas hvilken utvidgad tjänstgöringsskyldighet som helst. Det skälet är således icke hållbart.

Beträffande det påståendet, att det skulle vara ett personligt löne-tillägg, tror jag, att det icke finnes en tillstymmelse till skäl för en sådan uppfattning; utan detta afser uppenbarligen en löneförbättring för framtiden, oberoende af hvem som nu innehar befattningen.

Af dessa skäl ber jag att få instämma i herr vice talmannens framställda yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr greffen och talmannen i enlighet med de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu förevarande punkt hemställt och vidare derpå att kammaren skulle godkänna det förslag, som innefattades i den emot punkten afgifna, vid utlåtandet fogade reservation, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 7 punkten af sitt utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, godkänner kammaren det förslag, som innefattas i den emot förevarande punkt afgifna, vid utlåtandet fogade reservation.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 55;
Nej — 52.

Åtgärder till fiskerinäringens befrämjande.

8 punkten.

Herr Kerfstedt: Vid sistlidna års riksdag väckte jag motion om understöd för vår betryckta fiskerinäring. Denna min motion — den enda hvilken då förekom, som hade ett dylikt syfte till mål — emot-

togs med synnerlig välvilja af statsutskottet, och man hade egentligen ingenting annat att anmärka emot den, än att det belopp, jag föreslagit, var tenligen litet. Men utom denna anmärkning fans det en annan, som jag naturligtvis icke kunde hjälpa, nemligen att denna viktiga riksangelägenhet ansågs böra upptagas af regeringen. Man hade således rätt att vänta, att i innevarande års statsverksproposition detta ärende skulle förekomma. Men man blef i sin väntan besviken. Der förekommer endast, såsom vi sett, en framställning om löneförbättring åt fiskeriassistenterna. Under sådana förhållanden ansåg jag det vara skäl att å nyo framdraga min motion för Riksdagen. Nu är jag icke ensam motionär, utan det är icke mindre än tre andra, som äfven tagit sig an denna angelägenhet. Dels af denna omständighet, dels ock deraf, att fiskerinäringen kom på tal vid remissdebatten i denna kammare, finner jag, att denna närings kraf på understöd från statens sida är väckt till lif, och detta kan för den, som är vän af fiskerinäringen, icke vara annat än glädjande. Då nu statsutskottet i år beslutit, att en skrivelse skulle från Riksdagen afgå till regeringen i ärendet, finner jag mig, för min del, tillfredställd af detta förslag, då man under denna riksdag icke kan vänta något mera. Men utskottet har äfven föreslagit — och såsom ett kardinalskäl derför angifvit, att våra motioner icke varit åtföljda af någon sorts utredning — att denna utredning måtte verkställas af myndigheter, dock utan att angifva, af hvilka myndigheter en sådan utredning skulle åstadkommas. Vi hafva således att vänta den antingen från vederbörande landshöfdingembeten eller från de institutioner, vi hafva här i staden: landbruksstyrelsen, kommerskollegium, kanske äfven kongl. generaltullstyrelsen. För min del skulle jag helst se, att detta ärende kom till utredning af landbruksstyrelsen, förstärkt af för saken intresserade och erfarne personer, ty då kunde man hysa någon förhoppning, att denna viktiga angelägenhet blefve så utredd, att den till nästa Riksdag kunde framläggas för att då afgöras. Det går nemligen icke an, att denna viktiga, denna *riksviktiga* näring år från år tillbakasettes, utan att något blir för densamma åtgjort.

När jag nu således i hufvudsak är ense med utskottet, tyckes det icke vara någon anledning att vidare orda härom, men jag ber om kammarens tillåtelse att ändå få påpeka några omständigheter, som äro att i saken beakta. Det är naturligt, att för en näring, som i så många år varit helt och hållet åsidosatt, kunna icke alla rättmätiga och billiga kraf på en gång sammanfattas i några små riksdagsmotioner; utan utöfver de önsknningar, som i dem blifvit framställda, finnas åtskilliga andra önsknningar och kraf, som den fiskeriidkande befolkningen närer; och det är för några af dessa, som jag nu ber att få redogöra.

När vi då taga de framlagda motionerna i närmare betraktande, fäster jag mig först vid herr Carlborgs motion, som föreslår, att medel måtte beviljas för tillsättande af en komité, som skulle utreda frågan om det bohuslänska fisket. Han synes sålunda, på samma gång han visar sig vara en god lokalpatriot, helt och hållet förbise, hurusom vid förliden riksdag motion väcktes och begäran från bevillningsutskottet framställdes, att tull måtte åläggas strömming, hvartill utskottet föran-

*Åtgärder till
fiskerinäringens
befrämjande.*
(Forts.)

Åtgärder till
fiskerinäringens
befrämjande.
(Forts.)

ledts af den nöd och det betryck, som den strömmingsfiskande befolkningen led, företrädesvis i Roslagen, Gestrikland och Helsingland. Utskottet höll före, att detta betryck kom från konkurrensen med Finland och Åland. För min del är jag af den åsigt, att man bör söka orsaken i Bohuslän, ty det är derifrån, som genom de stora sillfiskena det stora öfverflöd, på fisk kommer, hvilken sedan fraktas upp ända till Sollefteå och Östersund. Det är denna fisk, som sprides ut öfver hela landet, som af befolkningen insaltas och som gör, att strömmingen numera icke är så begärlig.

I denna omständighet finner jag orsaken till betrycket i Roslagen, Helsingland och öfriga delar af Norrland. Detta är en omständighet, som jag anser skulle kunna på något sätt af den blifvande komitén, eller den embetsmyndighet, som skall framlägga förslag för Kongl. Maj:t, tagas i betraktande.

Vänder jag mig sedan till den motion, som herr Sven Nilsson har väckt i frågan, så är den endast en del af min egen motion. Han föreställer sig nemligen, att den fiskeriidkande befolkningen skulle blifva hulpen med ett af staten lemnadt anslag till assurancesbolag för försäkring af båtar och redskap. Ehuru det är nödvändigt att en sådan statshjelp lemnas, tviflar jag dock på, att mycket skulle vara vunnet, om man stannade härvid.

Vidare har herr A. P. Danielson föreslagit, att Kongl. Maj:t skulle lemna dels län och dels anslag utan återbetalningsskyldighet, och att denna lilla gåfva, jemnt och proportionerligt fördelad mellan de behöfvande, skulle, jemte mindre anslag af hushållningssällskapen, göra till fyllest. Men dels är detta förslag, enligt mitt förmenande, synnerligen opraktiskt, såsom äfven utskottet påpekat, emedan fördelningen skulle göras lika på alla kustlänen, och det således förutsattes, att behöfvat i dem alla skulle vara lika stort, hvilket jag högeligen betviflar, dels är förslaget äfven utförbart på sina ställen, ty det finnes hushållningssällskap, som genom den nya fördelningen af bränvinsmedlen fått sina andelar deri reducerade så betydligt, att de icke skulle, om de än aldrig så gerna ville, kunna bidraga till fiskerinäringens upphjelpande. Hos oss i Halland har visserligen hushållningssällskapet bidragit med icke så obetydligt belopp till fiskerinäringens upphjelpande, men numera lefva vi der i krig midt i freden. Vi hafva stora utgifter för det krig, vi börjat med ollonborrarnes, som äro en ovälkommen present från våra grannar danskarna. Detta kräfver så stora utgifter för hushållningssällskapet, att de gått öfver 20,000 kronor årligen, och lika stora belopp få de enskilda kommuner vidkännas, som äro af dessa gäster hemsökta. Det möter således stora svårigheter att nu begära att få någon hjälp från hushållningssällskapen.

Kommer jag då sist till min egen motion, så har jag i år, för att tillmötesgå statsutskottets uttalade önskan, att förslaget om anslag borde sträckas vida högre, än jag i fjor gjorde, tiodubblat beloppet, så att jag från 20,000 kronor höjt det till 200,000 kronor. Såsom grund för detta höga belopp ber jag få antyda, att när jag närmare betraktat saken, finner jag orsaken till emigrationen bland en stor del af de yngre unge männen vid kusten vara föranledd af brist på resurser. Det är det uppväxande släktet, det är den unge sonen, som har lärt sig

faderns yrke, och när han blifvit väl förtrogen dermed samt börjar längta att få sin egen verksamhet, att kunna skaffa sig båt och redskap, men saknar alla resurser att få denna sin önskan uppfylld, det är han, som då gifver sig ut i främmande tjenst, hos utländska nationer, på deras fartyg, och vårt land har förlorat i honom en härdad och frisk och stark man, som kunde hafva tjenat sitt land på bättre sätt. Och till detta förhållande anser jag att statsmagtarna till stor del äro skuld. Ty hade en undsättning och en hjälp i tid ifrågakommit, sedan det stora fisket för tretton år sedan började, så hade utsigterna och förhållandena vid kusten varit helt annorlunda, än hvad de i dag visa sig vara.

Åtgärder till fiskerinäringens befrämjande.

(Forts.)

Jag kommer nu till sist till några af de synpunkter, som jag ville att den blifvande komitén skulle taga i betraktande, och jag går då att villigt erkänna, att staten verkligen har gjort något för fiskets befrämjande genom bidrag till fiskehamnars byggande. Det gifves dock ibland dessa åtskilliga, om hvilka man hellre skulle önska att de icke funnes, än att de kommit till stånd. Det har visat sig, att på dessa ställen har staten icke blott gjort en halfmesyr, då den sökt hjälpa, utan till och med stjelp. Jag vill endast såsom ett exempel anföras, att i Halland finnes en hamn, som heter Träslöf, en half eller tre fjerdedels mil från Varberg. Der byggde staten en båthamn, men enligt den vanliga praxis måste fiskarena bestrida en tredjedel af kostnaden för denna hamnanläggning. För att få entreprisen så billig som möjligt, så utlemnades arbetet till en entreprenör, som verkstälde arbetet för billigaste pris, och följden blef den, att byggnaden blef svag och dålig, och de härjande stormarne vräkte om kull hamnarmen, och sedan har hafvet med sina förstörelseverktyg åstadkommit en invallning och uppgrundning, så att hela hamnen, afsedd för 30 derboende fiskare, numera icke kan användas af en enda, som har en däckad båt. Förhållandet är nemligen, att en däckad båt icke kan komma in der, äfven vid högt vattenstånd. Men den nämnda tredjedelen i anläggningskostnaden, den är ännu icke fullt gulden, och det gifves fiskare, som fått lemna sina båtar och redskap för att bestrida sina annuiteter för hamnanläggningen. I detta fall borde staten lemna dem handräckning och det helst i form af flyttningshjelp.

En annan hamn i Halland är Särödal. Den är också igengrundad, så att den är för sitt ändamål otjenlig och onyttig. Jag tror mig äfven veta, att på Öland kunna visas exempel på ett liknande förhållande. Har nu staten genom att hjälpa till att åstadkomma fiskehamnar visat sig intresserad, så förmodar jag, att den äfven kommer att, i följd af de tätaste påstötningar den fått, lemna sin hjälp i andra afseenden, som jag anser vara oafvisliga för ett rationellt fiskes bedrivande. Såsom vi alla veta, är vårt vestkustfiske af semisekularperiodisk natur, så att det fortfar endast 50 år och sedan upphör för en tid af 50, 60, ända till 70 år. Det grundar sig på sillens natur att under leken samlas i stora stim, som invandra från Nordsjön i Skagerrak och Kattegat och på grunden der utföra sin lek. Det är ett betydligt afstånd från kuststäderna och fiskarhamnarne till dessa grund; det är flere mil. Skall nu fisket bedrivas der, och sillen fångas, innan den är utlekt och dess näringsvärde sålunda förminskadt, så måste man

Åtgärder till
fiskerinärin-
gens befräm-
jande.
(Forts.)

komma ut till dessa grund, och dertill behöfvas, enligt mitt förmenande, ångbåtar. Sådana behöfvas för att föra fiskarena ut och in. Så sker det i Norge; och der har staten kraftigt bidragit genom att understödja dylika ångbåtsföretag. Kunde någonting sådant hos oss åstadkommas, är jag alldeles öfvertygad om, att vi skulle få en tillräcklig och en god vara af denna fisksort, så tillräcklig, att vi icke behöfde importera insaltad sill från Norge för fyra à fem millioner kronor årligen, såsom ännu sker. Hade staten haft bättre omvårdnad om vestkustens sillfiske, hade denna import varit obehöflig. I sammanhang dermed ber jag få fästa vederbörandes uppmärksamhet på ett missförhållande, som ännu eger rum, och det är, att i leveransannonser för landtarmén, för flottan, för fängelser och hospital annonseras, att sillen, som skall levereras, skall vara af det allbekanta märket med K. K. K. K., ett norskt märke. Man ratar vår egen tillverkning och understödjer icke bättre vår egen industri, än att man föredrar att hålla sig till den utländska. Denna omständighet anser jag äfven vara beaktansvärd.

Går jag då slutligen till att visa, hvad andra länder gjort för sina fisken, så ber jag först att få hänvisa till Skotland. Det engelska parlamentet beviljade redan år 1809, d. v. s. 2 år efter sedan vårt vestkustfiske upphörde, en premie för hvarje insaltad tunna sill af 2 shillings. Dessa premier fortgingo till 1815. Då höjdes premien ytterligare och var till 1826 uppe i 4 shillings för hvarje tunna. Det är gifvet, att med så kraftiga medel åstadkom man också ett kraftigt resultat. Följden blef, att till sist kunde man från Skotland exportera ända till en million tunnor saltad sill. I senare tid har det engelska parlamentet haft sitt öga så fäst på detta fiske, att det beviljat en fond på 20,000 pund sterl. just till det ändamål, som jag i min motion afsett, nemligen för anskaffande af båtar och redskap, och deraf hafva lån lemnats mot inteckning i båtar på ända till tre fjerdedelar af hvad båtarne kostat.

Går jag till Holland, så har detta land sedan förra århundradet inrättat offentliga kassor till fiskeriernas understödjande. Tyskland har under det sista årtiondet för samma ändamål lemnat anslag på 150,000 riksmark utan återbetalningsskyldighet till ett fiskeribolag i Emden, och dessutom betalar tyska staten en premie af 2,000 riksmark för hvarje däckad båt, som i fiskerierna användes.

Går jag sedan till Danmark, så hafva dess riksdag af 1887 och 1888 upptagit ett belopp af 300,000 kronor för fiskeriernas understödjande.

Jag har förut omnämnt, att i Norge regeringen icke blott utan fiskeriernas betungande gifvit anslag till ångbåtar, som haft att hjälpa med in- och utbogsring, utan äfven gifvit stora anslag till befrämjande af fiskerierna på Island.

Med dessa förhållanden för ögonen ber jag att, sedan jag gjort Första Kammaren uppmärksam härpå, få instämma i det utlåtande och det förslag, som statsutskottet i denna punkt afgifvit.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

9—19 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

20 punkten.

Herr Lundeberg: Jag kan icke annat än högeligen beklaga det resultat, hvartill utskottet kommit rörande dessa två motioner.

Redan för så lång tid tillbaka, som 1876, då de kemiska stationerna inrättades, var det af myndigheterna starkt ifrågasatt, att i Gefle skulle anordnas en kemisk station, som skulle betjena Gefleborgs och Kopparbergs län. Intresset för denna angelägenhet var emellertid på den tiden icke så lifligt, och därför kunde denna plan icke realiseras. Sedan dess hafva emellertid på andra orter inrättats tre nya stationer med understöd af statsanslag, hvarigenom staten sålunda visat, att den fortfarande vill befrämja ifrågavarande angelägenhet, på samma gång som jordbrukarne allt mer och mer fått ögonen öppna för vigten och nyttan af dessa stationer. Men då de först inrättade stationerna medfört dessa glädjande resultat, och då med anledning deraf fråga blifvit väckt om inrättande af flere, så komma de vederbörande, hvilka hafva att kontrollera stationerna, att utfärda föreskrifter för dem, eller åtminstone föreslå föreskrifters utfärdande, och förmena, att dessa stationer, hvilkas verksamhet fortgått i omkring fjorton år, icke handhafvas på ett rationellt sätt, att de vidlidas af brister, som böra afhjelpas, och afstyrka därför inrättande af flere stationer. Derom kunde nu icke hafva varit så mycket att säga, om den invändningen gjorts för tio år sedan, ty hvarje ny institution behöfver ju prövas, innan man kan säga, att den är i rätta hjulspåret eller ej. Men det kan icke annat än väcka förvåning, att det behöfts så lång tid, som 14 år, för att komma på det klara med, att missförhållanden förefunnits, och att utfärda en instruktion, och ännu mer att erfarenheten under dessa många år är af den beskaffenhet, att den instruktion, som den 15 februari 1889 utfärdades, icke skall kunna anses vara grundläggande utan vidare erfarenhet, och att sålunda än vidare måste anstå med dessa viktiga stationer, af hvilka så många och så mängas intressen bero. Man får väl ändå hoppas, att den nu gifna instruktionen skall kunna i det hela anses tillfredsställande, och ingen lärer väl på fullt allvar kunna ifrågasätta, att hinder och olägenheter skola möta för en ändring och justering i instruktionen, om så befinnes nödigt, då dessa stationer stå under inspektion och kontroll af staten, som ju naturligen kan utfärda de föreskrifter, hvilka kunna finnas behöfliga. Det angifna skälet, att det bör anstå med inrättande af nya stationer intill dess man vunnit erfarenhet om instruktionen, vill således förefalla att vara mera ett förebärande, än ett verkligt skäl.

Vidare heter det, att »det, med afseende på nutidens utvecklade samfärdsmedel, vore likgiltigt, huruvida ett prof, som behöfde undersökas, skickades till en kemisk station i granskapet eller till en mera aflägsset belägen sådan». Jag vågar påstå, att så icke är förhållandet. Den mindre jordbrukaren, och det är väl ytterst honom, som intresse och insigt i detta fall skola bibringas, vill icke gå långa vägar eller

Anslag till kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof.

Anslag till
kemiska stationer
för jordbrukets och
näringsarnas
behof.

vidtagna omfattande anordningar för att få de erforderliga undersökningarna verkställda. För honom måste det därför vara bekvämt anordnad. Stationen får icke ligga långt ifrån honom. Stationsföreståndaren måste vara en personlighet, som är känd i bygden och för hvilken han, eller åtminstone hans bekanta, hysa förtroende.

(Forts.)

Man skulle därför, enligt mitt förmenande, verka raka motsatsen med hvad man äsyftat, om man centraliserade dessa undersökningar till ett färre antal stationer. Det synes mig icke heller förenligt med billighet, rättvisa och befrämjande af jordbrukets utveckling, om man afböjer de framställningar, som göras om anslag till dessa stationer. I följd af de sympatier Riksdagen visat denna angelägenhet hafva på många ställen stationer blifvit upprättade i förhoppning om statens mellankomst, och jag kan tänka mig, att det är på andra ställen på samma sätt som i Gefleborgs län, att om icke staten snart träder emellan, måste stationen upphöra, hvilket utan tvifvel skulle medföra, om också icke obotliga, likväl högst menliga följder för det på senare tider mer och mer växande intresset hos jordbrukaren att basera bedrifvandet af sitt jordbruk och sin ladugårdsskötsel på en mera vetenskaplig grund än förut.

Den utredning, som af utskottet blifvit ifrågasatt, synes mig icke vara af behovet påkallad, om samma grunder, som hittills, få tillämpas vid beviljandet af dessa anslag, eller att landsting och hushållnings-sällskap ikläda sig kostnaderna för bostad, lokal m. m. Hvad särskildt Gefleborgs län beträffar, är en dylik utredning icke heller behöfelig. Detta län har nemligen under en tid af 5 år haft en kemisk station och åtskilliga gånger gjort framställning om statsanslag för densamma. Hvarje gång hafva talande skäl framlagts för behovet af denna station, och anser jag sålunda, att, åtminstone hvad Gefleborgs län beträffar, behovet är till fullo ådagalagdt.

Då jag sålunda icke kan finna det anförda skälet — afvaktande, till dess man vunnit erfarenhet i afseende å den gifna instruktionen — giltigt, då jag vidare anser, att en centralisering af de kemiska stationerna icke skulle medföra gagn, utan tvärt om komme att leda till ett motsatt resultat, då jag derjemte anser det vara obilligt, att de orter, som känna behovet af dessa stationer och som därför vilja ikläda sig de därför nödiga, ganska betydliga uppoffringarna och äfven redan gjort det — dertill delvis föranledda deraf att statsmagterna förut understödt sådana stationer — att dessa orter ej likställas med de andra bygder, som redan kommit i åtnjutande af statsunderstöd för sina stationer, och då jag icke kan finna någon vidare utredning vara af behovet påkallad, ty dessa utredningar komma af sig sjelfva genom de framställningar, som göras från vederbörande landsbygder, så kan jag för min del icke godkänna det resultat, hvartill utskottet kommit, utan vågar, herr grefve och talman, vördsamt yrka afslag på utskottets framställning och bifall till herr Sv. Nilssons reservation.

Herr vice talmannen: Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att icke någon önskan att undertrycka de kemiska stationernas verksamhet, nu eller i framtiden, har föranlett utskottets afstyrkande utlåtande. Förhållandet med dessa stationer, såvidt de äro understödda

med statsmedel och följaktligen varit underkastade en allmän tillsyn, har varit, att det visat sig vara en ganska stor svårighet att vid stationerna åstadkomma den enhet i behandlingen, som är nödvändig för att stationen skall medföra den nytta, som man väntat af densamma. Innan en sådan enhet är åstadkommen, har det syntts utskottet, att det icke är rådligt att staten, i vidsträcktare mån än redan skett, utsträcker sitt understöd för kemiska stationer.

Anslag till kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof.
(Forts.)

Man har förväntat sig öfver, att man icke under den långa tid, som stationerna varit i verksamhet, kunnat komma till en önsklig enhet. I det fallet ber jag att få upplysa, att under de senare åren inspektioner af stationerna anordnats och, att det just vid dessa inspektioner visat sig vara ett trängande behof att åstadkomma en större enhet och att rätta åtskilligt i sakernas behandling vid stationerna. De kemiska stationernas föreståndare hafva äfven, tid efter annan, varit sammankallade här i hufvudstaden för att rådgöra om stationernas angelägenheter och för att möjligen åvägabrunga en öfverenskommelse dem emellan, men dessa sammanträden hafva burit ganska liten frukt.

Nu har landtbruksakademiens förvaltningskomité under år 1889 utfärdat en instruktion, som, byggd på vetenskaplig grund, söker afhjelpa de olägenheter, hvilka vidlåda stationerna. Det ligger dock i sakens natur, att någon tids erfarenhet fordras för att se i hvad mån det kan komma att lyckas att också förmå de kemiska stationernas föreståndare att fullständigt rätta sig efter denna instruktion och i hvad mån skarpare åtgärder än de, som hittills varit använda, kunna anses behöfliga för att framkalla lydnad.

Dessa skäl hafva varit de för utskottet afgörande, och för min del tror jag, att kammaren har all anledning att äfven fästa afseende vid dem.

Jag vill vidare fästa uppmärksamheten derpå, att frågan om understöd åt de kemiska stationerna i Kristianstad och Gefle har varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning så nyligen som under slutet af förlidet år, men att Kongl. Maj:t, efter en sådan pröfning, icke ansett det vara skäl att komma till Riksdagen med en framställning i ämnet.

Om det i allmänhet är skäl att vara varsam med statsanslag på grund af enskilda motioner, är detta säkerligen i högsta grad nödvändigt i fråga om sådana anslag, som sammanhänga med lokala intressen, sådana som dessa.

Här har vidare yttrats, och äfven inom utskottet har man talat derom, att de mindre jordbrukarne icke vilja gå långt för att få sina varor undersökta. Detta låter som om man förestälde sig, att man skulle kunna lägga en kemisk station i hvarje härad — om icke tätare. Här är likväl fråga om att en kemisk station för Gefleborgs län skall ligga i Gefle och en station för Kristianstads län i Kristianstad. Hvad den förra beträffar, måtte det väl vara ganska långa vägar till denna station för en del jordbrukare inom länet. Hvad åter angår förläggandet af den kemiska stationen i Kristianstad, så ligger denna stad, såsom bekant, i nordöstra hörnet af länet, som i vester sträcker sig till Kattegat och i söder ända ned till Östersjön. Det lärer således blifva en stor del af länets jordbrukare, som icke få röna fördelar af att ligga i granskapet af den kemiska stationen och som följ-

Anslag till aktligen blifva temligen oberörda af föreståndarens personliga in-
kemiska stationer för jordflytande.

brukets och
näringarnas
behof.

(Forts.)

Jag tillåter mig att anhålla om bifall till utskottets förslag.

Herr Almén: Då jag tror mig hafva reda på denna fråga och icke kan dela de åsikter, som framstälts för inrättande af nya kemiska stationer, skall jag angifva skälen härför.

Såsom skäl, hvarför man nu skulle anlägga en station för Kristianstads län, har åberopats den massa analyser, som der skulle gjorts på de senare åren, gående upp för mejeriprodukter till bortåt 12,000. Det måste väcka åtminstone hvarje sakkunnigs förvåning, huru det varit möjligt, att 12,000 analyser kunnat utföras på en enda station under ett år. För kemister är det ofattligt. Jag antager dock, att det har skett, eftersom man sagt det; men jag frågar då: »hvad manne man betalt för dessa analyser? Till exempel en krona för hvarje analys; mindre än 52 öre kan det åtminstone icke hafva varit. Detta gör en årsinkomst af 12,000 eller 6,000 kronor. Är anstalten så hårdt anlita, och får den så ansenliga inkomster, då tyckes hushållnings-sällskapet mycket väl kunna gifva det lilla, som ytterligare kan behövas. Äro åter de omnämnda analyserna icke några verkliga kemiska analyser, utan något helt annat, då borde de icke omtalats i denna sammanställning. Såsom redan har sagts, äro de icke några kemiska analyser, utan endast fettbestämningar på mjölk, hvilka visat sig vara ytterst förträffliga och nödvändiga för landtbruket. De utföras likväl icke på kemisk väg, utan genom afläsning å en spindel, sedan mjölken behandlats på en centrifugalmaskin. Dertill fordras inga kemiska kunskaper, utan goda armar, god syn och någon erfarenhet. Jag har hört sägas, att dessa fettbestämningar betalas med endast 15 å 10 öre stycket, och då kan hvar och en finna, att de icke äro vetenskapliga. De behöfva icke därför vara underhaltiga, men de äro icke några kemiska analyser. Då man på grund af de anförda siffrorna påstår, att denna anstalt är mera anlita än andra och således i större behof af anslag, så synes mig, att man icke upplyst frågan, utan snarare vilseledt densamma. Äro analyserna verkligen kemiska, så torde anslag af staten icke behövas; äro de åter icke kemiska, borde man icke hafva anfört dem på sätt egt rum.

Hufvudfrågan är den: skola vi hafva en *mängd* anstalter för dessa analyser, som allmogen så väl behöfver, eller skola vi hafva ett *fåtal*? Klart är, att många är bättre än få, om alla äro lika goda. En hufvudsak, som icke får förglömmas, är dock, att inrättande af tidsenligt anordnade kemiska stationer, der analyser kunna göras både fort och *säkert*, det är hvad allmänheten behöfver. Om vägen dit är tio mil eller kortare, är af liten betydelse. Kommunikationerna i vårt land äro sådana, att på en eller två dagar kan profvet vara framme vid stationen, och svaret behöfver icke längre tid. Hufvudsaken är, att man får undersökningen *fort* och *väl* gjord. Tror någon, att vi kunna få detta, om vi inrätta mindre anstalter här och der? Ingalunda. Här vid lag åberopar jag mig på erfarenheten.

Det borde icke hafva väckt den ärade talarens förvåning, att brister finnas vid dessa anstalter. Han borde icke vara okunnig om, att Riks-

dagen sagt detta i sin skrifvelse af den 11 maj 1888. Det heter nemligen der, att behof visat sig af »föreskrifter ledande till fastare organisation, större jemnhet i fråga om afgifter och bättre kontroll samt framför allt till mera enighet i afseende på de metoder, som för undersökning vid olika stationer begagnas». Således se vi, att Riksdagen redan då insåg, att brister förefunnos, som måste afhjelpas. Dessa brister äro många och jag återkommer till dem något senare. Beträffande åter frågan, om stationerna böra vara få eller många, så säger man, att proftagningarna böra göras af föreståndaren sjelf, och att han därför bör bo i närheten; men föreståndarne anlitas dock ganska litet för proftagningar. Att proftagningen bör göras af sakkunnig person, vill jag erkänna, men han behöfver därför icke vara kemist. Denna fråga är *praktiskt* löst i Holland, der man länge haft behörigen utsedde men lågt aflönade proftagare, hvilka väl betjenat allmänheten med proftagning. Försegling och afsändande af profven äfvensom meddelandet af resultatet kan ske för en ringa kostnad och i de flesta fall utföras af hvem som helst efter behörig instruktion; dertill erfordras ingen öfivad kemist.

Jag går nu till en af hufvudfrågorna, den, huru vida våra nuvarande anstalter äro tillfredsställande. Jag vill då nämna, att jag anser, att så icke är, och jag ber att få anföra några af skälen därför. För min del skulle jag anse önskvärdt, om hushållningssällskapens bidrag till dessa anstalter blefve något närmare fixerade, än nu är förhållandet och föreslagits af motionärerna. Eljest tror jag man med skäl kan befara, att i samma mån statens bidrag ökas, så minskas hushållningssällskapens. Detta är icke tomma ord, jag stöder mig härvid på erfarenheten. Det är icke längesedan statens anslag ökades från 3,000 till 4,000 kronor, och ett å två år derefter hade hushållningssällskapen minskat sina bidrag på flere ställen. Riksdagen beviljade nyligen anslag till frökontrollanstalter. På de ställen, der frökontrollanstalterna voro förenade med kemiska stationer, hvilket för öfrigt aldrig borde tillåtas, der gick anslaget visserligen och hufvudsakligen till frökontrollanstalten, men hushållningssällskapens bidrag till en del kemiska stationer minskades dock samtidigt eller inom kort. Antagligen äro hushållningssällskapens tillgångar otillräckliga, eller också har deras intresse för saken minskats. Många hafva förbundet sig att hålla stationer, att aflöna föreståndare och biträden m. m. Men hvad blir följderna, om dessa icke få tillräckliga inkomster? Utom det obehagliga deri, att de nödgas sammanblanda sina egna affärer med stationens, så blir stationen icke i det goda skick, den bör vara, dess materiella utrustning blifver otillräcklig.

Detta är dock icke hufvudfelet. Det är bristen på enhet stationerna emellan, dels beträffande valet af metoder och dels med hänsyn till det resultat, hvartill man kommer. Fara är å färde, att det förtroende, de åtnjuta, börjar att försvagas, och detta är en vida större förlust för landet, än om vi hafva endast sju stationer i stället för nio. Dessa och andra fel äro icke så svåra att se. Riksdagen har äfven erkänt dem, och de hafva föranledt en ny instruktion för de kemiska stationerna. Nu frågar man: »äro felen dermed afhjulpna?» Nej, de äro mycket svåra att taga bort. Då felen länge varit insedda, har

Anslag till
kemiska statio-
ner för jord-
brukets och
näringarnas
behof.
(Forts.)

man sökt bota dem dermed, att föreståndarne på statens bekostnad kallats till Stockholm för gemensamma öfverläggningar. De hafva dervid allvarligen uppmanats att vinnlägga sig om enhet i metoder och utarbета dem i detaljer, för att man derigenom skulle kunna komma till samma resultat. Frågar man då: »hvad hafva föreståndarne gjort med anledning häraf?» Intet. Förklaringen lemnar jag derhän, den torde dock icke vara svår att finna. Nu har man fått en ny instruktion, och då säger man, att dermed skall allt vara afhulpet. Den är utarbetad i detaljer, och det bör derigenom blifva mycket lättare att ernå samma resultat på olika ställen. Om man nu vore viss på, att felan vore afhulpna genom denna instruktion, så kunde man säga, såsom flera hafva sagt: låt oss nu få anslag till flera nya stationer, de behöfvas väl. Har det funnits brister, bör man nu icke vidare tala derom, om de äro afhulpna. Verkan af instruktionen beror tyvärr icke endast derpå, huru den är affattad, utan äfven på god vilja hos dem, som skola tillämpa den. Då jag förutsätter förstånd och saksakskap, frågas hvarför jag då icke äfven förutsätter god vilja? Jo, emedan det visat sig, att viljan *stundom* saknas. Man gör allt för att kringgå instruktionen. Förtroendet hos allmänheten bibehålles icke på det sättet. Det är icke nog att skriva en instruktion på papperet, utan man måste hafva garanti för att arbetet utföres så, som man föreskrifvit. En sådan garanti saknas fortfarande. Under sådana omständigheter tror jag, att statsutskottet haft mycket rätt, då det sagt, att man bör förfara med stor varsamhet, när man inrättar nya kemiska stationer.

En talare sade nyss, att det behöfves icke någon vidare utredning i denna fråga. Här fattas dock en sådan utredning i fråga om *hvar* dessa stationer böra förläggas, om staten beviljar anslag dertill. Det är förmätet begära, att de hushållningssällskap, som äro längre komna än andra, beträffande anstaltens första anordnande, endast af detta skäl skola få anslag framför andra. Följden kunde blifva den, att dessa kemiska anstalter blefve spridda i landet utan den minsta plan. Men en annan fråga, som icke är nöjaktigt utredd, är den, huru vida det icke är bättre att hafva några få anstalter, fullt tidsenligt utrustade och der föreståndaren har tillräckligt antal biträden, så att analyserna kunna göras fort och billigt, men dock *säkert*, än många och ofullständiga. Det vore ock önskvärdt, att föreståndarne oftare ville taga initiativ till behöfliga undersökningar; de skola icke vänta, att allt skall skickas till dem. De kunna oftare söka upp handelsvaror och se efter, hvilka som äro förfalskade. Dermed skulle de göra allmänheten en stor tjenst. Jag vill icke påstå, att så icke har skett emellanåt, men det har varit allt för sällan. På grund af hvad jag nu haft äran anföra och då någon kongl. proposition här icke föreligger samt den förebragta utredningen icke är fullt nöjaktig och jag är förvissad, att allmänhetens intresse sammanfaller med hvad utskottet tillstyrkt, nemligen ett uppskof i frågan, så ber jag att få förena mig i detta yrkande. Instruktionen har ännu icke tillämpats i fem månader. Det är derför för tidigt att döma om dess verkningar, och ett uppskof är icke så betänkligt; man kan gerna se tiden an.

Jag får alltså yrka bifall till statsutskottets förslag.

Friherre Barnekow: Då frågan om de kemiska stationerna först framkom, tillkännagafs att de landsting eller hushållningssällskap, som ville göra de och de uppoffringarna, skulle erhålla kemiska stationer. Den tron gjorde sig då allmänt gällande, att *hvarje landsting eller hushållningssällskap*, som ville göra nämnda uppoffringar, också skulle erhålla en sådan station. För min del hyste jag också samma uppfattning och gaf denna min uppfattning till kända här i kammaren sislidna är, då frågan om anslag till de kemiska stationerna förevar. Men märkvärdigt nog uppträdde då icke en enda af statsutskottets ledamöter och vederlade densamma. Hvad var då naturligare än att jag, så väl som många andra, ansåg denna uppfattning vara den rigtiga, och var detta orsaken, hvarför jag i år inkommit med denna min motion.

Anslag till kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof.
(Forts.)

Jag skall nu be att få ingå i bemötande af en del af den siste ärade talarens anförande. Han sade bland annat, att det icke vore skäl att bevilja detta anslag, emedan samfärdsmedlen äro så utvecklade, att några flera och nya stationer icke vore af behofvet påkallade. Jag hemställer till den föregående talaren, om icke samfärdsmedlen voro lika utvecklade, då de sista stationerna inrättades. Detta skäl förelåg äfven då. Då hade väl vederbörande bort taga under ompröfning, huru vida det vore skäl att centralisera dessa stationer. Det händer kanske ibland, att landtbruksakademiens förvaltningskomité kommer för sent, och det tyckes den hafva gjort i detta afseende. Sedan man hållit på i 11 år med dessa stationer, har man nu kommit under fund med att man måste sätta upp vissa bestämmelser för de kemiska anstalterna. Jag tror, att det varit bättre, om dessa instruktioner kommit, innan man beviljade anslag till någon enda station. Denna sak kommer därför, enligt min tanke, något sent. Hvarför skola vi, som nu komma med begäran om anslag, lida för att landtbruksakademien kommit för sent med sina förslag?

Den ärade talaren sade vidare, att det är nödvändigt att dessa undersökningar ske både noggrant och med den största skyndsamhet. För min del kan jag ej inse, hvarför detta mål ej lika väl kan nås med flera små som med få stora stationer. Den siste talaren sade vidare, att det vore mera skäl att göra stationerna stora, med en föreståndare och flere biträden. Det händer likväl ganska ofta, att då en person blir föreståndare för en större kemisk station, gör han icke undersökningarna sjelf, utan öfverlemnar detta åt biträdena. Vid en mindre station deremot, der det icke finnes så många biträden, men der föreståndaren är en sakkunnig och driftig person, der blir tilliten till föreståndaren större, och jag tror, att resultatet af stationens arbeten blifva fullt lika tillfredsställande.

Den ärade talaren sade också, att det visat sig, att de små stationerna icke hade tillräcklig materiel för sina arbeten. Detta är likväl vederbörandes egen sak. Dem tillkommer det att vaka deröfver, att allt som behöfves blifver anskaffadt. Icke skola väl vi, som nu komma efteråt, straffas därför att en eller annan äldre station icke vant sig att lyda. Der icke den underordnade lyder, är detta i de flesta fall den öfverordnades eget fel.

Herr Almén sade vidare, att det rådde en stor brist på enhet uti de olika stationernas arbeten. Jag hemställer till eder, mine herrar,

Anslag till kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof.

(Forts.)

huru vida icke äfven detta är vederbörandes fel. Vederbörande tillkommer att åvägbringa denna enhet. Vill den ena eller den andra stationen icke underordna sig de gifna föreskrifterna, bör den icke heller åtnjuta statens understöd, utan, såsom varande illa skött, då det verkligen förhåller sig så, indragas.

Beträffande de många prof, som blifvit gjorda i Kristianstad, så vet den ärade talaren lika väl som jag, att dessa icke alla varit kemiska prof, och därför har man kunnat göra ett så stort antal, men tag bort alla de icke kemiska profven, och der återstår i alla fall ett stort antal, jemfördt med andra stationer.

Jag tror för min del, att dessa stationer äro af behofvet påkallade. Vi lefva i en tid, då man, snart sagdt, icke vågar köpa någonting, förrän det blifvit undersökt. Staten måste därför göra dessa uppoffringar, som nu begäras, för att få så många stationer som möjligt, som med framgång kunna verka på detta område. Vinstbegäret är för närvarande så stort, att man söker att få så mycket som möjligt betaldt för en vara, denna må sedan vara huru dålig som helst.

Enligt hvad jag just nu erfarit, har denna fråga blifvit bifallen i Andra Kammaren, och jag vågar därför hysa en, om ock svag, förhoppning, att vi måtte få några röster med oss äfven i denna kammare. Det är ingalunda angenämt att i denna kammare uppträda i en sådan fråga som denna, som blifvit afslagen så väl af regeringen som i statsutskottet, men jag gör det därför, att jag anser det som en för den ort jag representerar mycket viktig sak, och då jag äfven anser den rättvis, hoppas jag väl åtminstone få några röster för densamma.

Jag skall be att få bemöta äfven en annan ärad talare, som ytttrade, att vi slutligen skulle komma derhän, att vi behöfde lägga en station i hvarje härad och anförde såsom exempel derpå, att Kristianstad låg i nordöstra hörnet af Skåne och att således de, som bodde i vestra delen af detta län, hade långt dit och sålunda finge söka sig till en annan station. Men jag vill göra den ärade talaren uppmärksam på, att jag aldrig begärt en station för hvarje härad, möjligen en för hvarje län.

Här har slutligen sagts, att något bevis icke föreligger, att de nu ifrågasatta stationerna äro af behofvet påkallade. Att de behöfvas, måtte väl bäst bevisas deraf, att stationen i Kristianstad redan varit i verksamhet i flere år och under denna tid flitigt användts. Ett annat bevis för nödvändigheten af dessa stationer kan man, enligt mitt förmenande, äfven hemta från de stora uppoffringar, som redan blifvit gjorda för desamma.

Om det skulle gå så som den siste ärade talaren sade, att stationerna skulle underhållas af staten, så tror jag, att 3 à 4 stationer i hela riket skulle blifva dyrare att underhålla än de 7, som nu finnas, derigenom, att länen då icke lemnade några bidrag, och jag befarar, att om en centralisering komme i fråga, så skulle, för att fördelningen måtte blifva lika, en af stationerna Jönköping eller Skara tagas bort. Enahanda blefve kanske förhållandet med en af stationerna i Vesterås eller Örebro.

Jag tror således, mine herrar, att denna sak är af ganska mycken vikt, och jag lägger därför herrarne på sinnet att beakta den omstän-

digheten, att Kristianstads län gjort dessa stora oppoffringar för den kemiska stationen, i förhoppning att staten äfven skulle genom ett anslag bereda stationen möjlighet till en fortsatt verksamhet.

Jag anhåller, herr grefve och talman, om bifall till herr Sven Nilssons reservation.

Anslag till kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof.
(Forts.)

Herr Widmark: På det att den motionär, som väckt frågan om anslag till en kemisk station i Gefle, icke må anses stå ensam i afseende härå, vill äfven jag förena mig med honom i det förslag han framställt.

Behovvet af denna kemiska station är nemligen både känt och erkänt vara ganska stort, hvilket visar sig deraf, att den af enskild person kunnat uppehållas och att den dervid varit mycket anlitad. Fullkomligt sant och synnerligen förtjent att behjertas är motionärens yttrande, att dylika stationer, för att kunna vara till nytta, måste ligga i närheten, emedan de mindre jordbrukarne icke gerna söka upplysningar i detta ämne å långt aflägsen ort eller dit sända prof för undersökningar. Jag kan icke finna, att någon vidare utredning behöves för att få ådagalagdt, att den nu ifrågavarande stationen är särdeles lämplig, ja, eger företräde framför någon annan. Gefle är nemligen en ganska betydande och stor handels- och fabriksstad. Den omgifves af provinser, der jordbruket är stadt i raskt och lifigt framåtskridande och der äfven en betydande jernvägstrafik eger rum, hvadan den kemiska stationen i denna stad med all säkerhet skulle anlitas både af norra Upland, hela Gefleborgs län och hela Dalarne.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, yrkar jag bifall till den af herr Sven Nilsson afgifna reservationen.

Herr Almén: En föregående talare sade, att landtbruksakademien förvaltningskomité kommit för sent med sina förslag. Detta yttrande kunde man möjligen låta oanmärkt passera, eftersom förvaltningskomitén för framtiden icke vidare får något med denna sak att skaffa. Men den, som fält detta omdöme, borde icke hafva förbisett, att akademien länge känt de vid stationerna rådande olägenheterna och att komitén försökt att få dem undanröjda samt fått Kongl. Maj:ts tillstånd att kalla föreståndarne till Stockholm för gemensamt arbete i denna rigtning. Det torde väl ändå få erkännas vara den rätta vägen att först försöka, så länge det varit möjligt, om ej bristerna kunde afhjelpas genom föreståndarnes eniga samverkan, innan andra strängare åtgärder vidtogos. Den, som har någon insigt i dessa frågor, bör förstå, att saken ingalunda är hjälpt med att man skrifer instruktioner, då det i främsta rummet kommer an på den goda viljan, om det skall bli något utaf. Allmänheten kan icke vara betjenad med att blott få veta, att på den ena stationen har en vara uppgifvits hafva en viss procenthalt och på den andra en helt annan. Få vi på det sättet fortsätta några år, befarar jag, att allmänheten icke skall bry sig mycket om dessa kemiska stationer, läge de än alldeles invid dörarna. Men för ett sådant slutligt resultat böra vi akta oss.

Man har äfven sagt, att föreståndarne sjelfva böra göra allt arbetet, och att det därför vore bättre att hafva många stationer och

Anslag till
kemiska stationer
för jordbrukets och
näringsarnas
behof.
(Forts.)

dermed äfven många föreståndare, hvilka vore förtrogna med arbetet och sjelfva utförde alla detaljerna i stället för att såsom nu anlita biträden, och att allt derigenom skulle bli väl bestämdt. Det är dock visst, att det är åtskilligt, ja, mycket, som föreståndarne icke sjelfva kunna hinna med. De skrifva t. ex. icke ens under de attester de utfärda, utan öfverlemna detta understundom åt sina biträden.

Jag erkänner villigt, att dessa stationer hafva verkat så mycket godt för landtbruket, att de medel, som Riksdagen för dem beviljat, gifvit rika skördar. Det är mig för den skull motbjudande att nu nödgas yrka afslag på begäran om anslag till nya stationer, då jag anser, att om ock för dessa anstalter ansloges 50,000 kronor, dessa medel skulle komma mångdubblade igen, derest anstalterna vore sådana de borde vara, ty derpå hänger alltsammans. Nyss sade en talare, att om de gamla anstalterna varit dåliga, de nu begärda nya rättvisligen icke borde lida för dessas synder. Detta är sant. Men, mine herrar, om fel vidlåda de nuvarande anstalterna, hvarifrån taga vi väl den förboppningen, att det skall bli bättre vid de nya? För min del vet jag icke, hvarför de skulle blifva bättre. Har man åter funnit fel hos de nuvarande anstalterna, så är det väl icke skäl att upprätta nya af samma beskaffenhet, utan då mera i sin ordning att dessförinnan se tiden an och söka förbättra och fullkomna dem vi redan ega.

Emellertid har intresset för dessa kemiska stationer växt ut derhän, att man ifrågasatt att hvarje län, som fullgjort öfriga i detta hänseende föreskrifna vilkor, skulle ega rätt till anslag för uppsättande af en dylik anstalt. Jag tror icke, att Första Kammaren skall godkänna en sådan åsigt, ty då skulle vi få 17 anstalter till, och det årliga anslaget för detta ändamål behöfver då ökas med 68,000 kronor, och jag anser att kammaren bör se sig väl före, innan den gifver sin röst till insläendet på en sådan väg. Första steget härtill vore godkännandet af rätten härtill genom ett bifall till det nu föreslagna anslaget till två nya stationer, ty sedan skola nog anspråk på åtnjutande af samma fördel väckas af det ena länet efter det andra. För min del skulle jag visserligen icke hafva något emot än flera stationers upprättande, om de blott blefve fullständigt utrustade. Men så skulle nu ingalunda bli förhållandet, ty dertill fordras mycket större anslag än de nu begärda. Ehuru jag icke haft någon tanke på centralisation af nuvarande anstalter, anser jag dock, att en annan olägenhet af för många stationer skulle uppstå deraf, att de icke skulle kunna vederbörligen efterhållas och öfvervakas. Det utmärkta sätt, hvarpå dessa stationer äro organiserade i Belgien, kan här vid lag tjena oss till föredöme.

Mitt intresse för dessa kemiska undersökningar är lika lifligt som någon annans. Men på grund af de brister, som nu vidlåda våra härför upprättade anstalter, kan jag, för min del, nu icke tillstyrka bifall till det begärda anslaget till två nya sådana.

Friherre Barnekow: Den föregående talaren nämnde, att föreståndarne icke ens gjorde så mycket, att de underskrifva de attester

de utfärda. Detta är väl tjänstefel, och då borde deras chef tillhålla dem att fullgöra hvad dem i tjensten är ålagdt.

Samme talare antydde äfven, att Första Kammaren möjligen skulle förskräckas för ett så stort anslagsbelopp som 68,000 kronor. Mine herrar, Första Kammaren förskräckes i allmänhet icke för stora anslag, i synnerhet om det begärda anslaget är till gagn, och nu erkände den ärade talaren att dessa anslag vore till gagn, förutsatt att de ifrågasvarande stationerna vore väl organiserade och försedda med tillräckligt materiel. Men de få ju icke något anslag förr, än de äro ordentligt utrustade; och om hvarje län i Sverige ville göra den uppoffringen att uppsätta en kemisk station så fullständigt, som vederbörande anse nödvändigt för att den skall kunna uppfylla sitt ändamål, då kan jag icke se annat, än att Riksdagen bör bevilja anslag härtill.

Jag anhåller fortfarande om bifall till herr Sven Nilssons och greve Barnekows reservation.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på nu föreliggande punkt yrkats dels bifall till hvad utskottet hemställt, dels ock, af herr *Lundeberg*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innefattades i greve Barnekows och herr S. Nilssons emot punkten afgifna reservation.

Härefter gjorde herr grefven och talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 20 punkten af sitt utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkänner kammaren det förslag, som innefattas i greve Barnekows och herr S. Nilssons emot förevarande punkt afgifna reservation.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 55;

Nej — 51.

21 punkten.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

22—31 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Anslag till kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof.

(Forts.)

Anslag till nya
byggnader och
anläggningar
vid statens tra-
fikerade jern-
vägar.

32 punkten.

Mom. a).

Friherre von Kræmer: När statsutskottets hemställan i denna punkt går ut på tillstyrkande af bifall till den af Kongl. Maj:t begärda anslagssumman, kunde det väl tyckas, som om det icke vore skäl att fästa sig vid den divergens i afseende på motiveringen, som härvid gjort sig gällande inom utskottet. Denna olikhet i motiveringen, är dock af en allvarsammare beskaffenhet och större vigt än den man vanligen tillmäter en dylik motivering. I utskottets motivering här påpekas nemligen alldeles *bestämdt* för Kongl. Maj:t att till ett annat är uppskjuta de högst nödiga och nyttiga byggnadsarbetena vid Flens station. Om denna motivering nu skulle bli af båda kamrarne samstämmigt gillad, så är det mer än troligt, att dessa arbeten också blefve uppskjutna. Detta skulle dock vara olyckligt, ty det är verkligen en sanning, hvad trafikstyrelsen säger, att »spårsystemet är otillräckligt för den trafik, som numera passerar stationen på statens och den enskilda Vestmanland—Oxelösundsbanan. Samma förhållande eger äfven rum med afseende å lokalerna i stationshuset, hvarför en utvidgning af dessa är behöflig». Härtill kommer nu det väsentliga, nemligen, att »godsmagasinet läge för närvarande är sådant att, när vagnar skola föras till eller från magasinet, måste de skjutas å spår, som de resande hafva att passera på väg mellan stationshuset och tågen, hvarvid de äro utsatta för olyckstillbud, som genom den nu afsedda anordningen kunna undanrödjas». Jernvägsspåren, som leda till godsmagasinet, löpa nemligen omedelbart framför platformen; men man måste gå öfver dessa spår för att komma till en andra platform, hvarifrån instigningen i passageraretågen eger rum. De vagnar, som skola flyttas till eller från godsmagasinet, skola således gå mellan stationshusets platform och den andra nämnda platformen, hvarifrån passagerarne skola gå upp på tåget. Det är verkligen med en sådan anordning märkvärdigt, att icke flera olyckor inträffat än som redan skett. Men det är icke nog med detta. Det ligger äfven ett enskildt magasin på andra sidan, till och från hvilket man också måste gå öfver spåren, och det är icke mer än några månader sedan en handverkare, då han från detta magasin steg ned på den plan, der spåren löpa, för att gå öfver till andra sidan, blef, enär en hög slipers, som låg på högra sidan, skynde utsigten för honom, af ett tåg, som just då vexlade spår, öfverkörd och sönderkrossad. Jag hemställer, om det kan vara lämpligt och Riksdagen värdigt att låta ett sådant tillstånd fortfara. Att de resande hittills sluppit undan med blotta förskräckelsen, det är mer att tillskrifva stationsbefällets rådighet än sjelfva anordningarna, ty det är icke länge sedan ett fruntimmer föll omkull just der tåget, som då vexlade, skulle fram, och äfven hon skulle med all säkerhet hafva blifvit öfverkörd, om icke stationsbefälhafvaren hoppat ned och ryckt undan henne. Dessa farliga anordningar vid denna station skulle nu afhjelpas, och jag kan således icke finna något skäl att bland de af trafikstyrelsen föreslagna byggnader och inrättningar påpeka till uppskjutande just dessa, i fråga hvarom det ju kan gälla menniskolif.

Allt detta tal om uppskof med anordningarna vid Flen är för-^{Anslag till nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade jernvägar.} öfrigt, såsom betänkandet å dess 45:e sida utvisar, blott afsedt att för Kongl. Maj:t påpeka, hur en brist af 46,900 kronor, som utskottet föreställer sig skola uppstå, skall förebyggas. Jag betviflar nödvändigheten af denna fingervisning!

I sammanhang med antydandet om uppskof med arbetena vid Flen yttras: »Och föreställer sig utskottet, att i sammanhang med den förnyade pröfningen borde tagas i öfvervägande, huru vida icke, då behöfvat af en utvidgning af stationen väsentligen lärers hafva föranledts af den ökade trafik, som på Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernväg passerar stationen, nämnda jernvägsaktiebolag borde, åtminstone i någon mån, deltaga i de för utvidgningen erforderliga kostnaderna». Detta kan lätt låta säga sig. Men jag kan verkligen icke se, hvarifrån bolaget skulle få medel till bestridande af ett sådant deltagande i kostnaderna. Då trafiken på denna bana nästan icke gifver något öfverskott, skulle väl detta ske genom att upptaga lån. Men man har svårt att tänka sig en långifvare till ett bolag, som ännu på långt när icke mäktat uppfylla sina förbindelser i afseende på redan erhållna lån.

Bland de mot statsutskottets motivering i denna del afgifna reservationerna innebär den af herrar Casparsson, Boström och von Ehrenheim uppställda redan en förbättring, ty der påpekas blott den föreslagna ombyggnaden af stationshuset. Naturligtvis låter det sig göra att ännu några år bibehålla det gamla stationshuset. Men att på en station, som har en sådan trafik som denna, det förr eller senare blir nödvändigt att uppföra ett rymligt och tidsenligt stationshus, derom tror jag att ingen, som sett stationshuset vid Flens station, skall hysa något tvifvel. Vid sådant förhållande kan jag icke se, hvad det skall tjena till att uppskjuta detta byggnadsföretag eller åtminstone att särskildt påpeka detta uppskjutande. Må det stå Kongl. Maj:t fritt att i detta fall förfara efter godtfiunande, endast åtminstone den del af förslaget utföres, som innebär säkerhet till lif och lem för passagerare och andra.

Fullt logisk synes mig endast den af herrar Tamm, Ekenman och Fränckel afgifna reservationen vara, ty då utskottet i klämman tillstyrker bifall till *hela* den af Kongl. Maj:t begärda anslagssumman, bör ju tydligen motiveringen blott innehålla, att utskottet anser sig böra tillstyrka anslaget utan nedsättning.

På dessa grunder anhåller jag om afslag å utskottets motivering och bifall till den af herrar Tamm, Ekenman och Fränckel afgifna reservationen, hvilket yrkande innebär rent bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Casparsson: Emot den af statsutskottet anförda motivering hafva sju af utskottets ledamöter anmält reservationer, och äfven jag tror, att denna motivering är af beskaffenhet att med skäl kunna ingifva betänkligheter.

Utskottet förklarar mycket raskt, att det utan tvekan uttalar den meningen, att de ifrågasatta byggnadsarbetena vid Flens station skulle kunna uppskjutas. Jag, för min del, tvekar icke att vara af en alldeles motsatt mening, då det icke kan vara skäl att vänta, till dess ännu

(Forts.)

Anslag till nya flera personer blifvit ihjulkörda, och utrymmet, enligt hvad faktiskt byggnader och blifvit ådagalagdt, är sådant, att olyckor vid denna station lätt kunna inträffa.

Utskottet säger vidare, att, i händelse dessa arbeten uppskjutas, Kongl. Maj:t blir »i tillfälle att, efter förnyad pröfning af samtliga

(Forts.)

de föreslagna arbetenas behöflighet, för Riksdagen framlägga fullständigt förslag till stationens utvidgning». Fullständigt förslag är redan framlagdt och har blifvit öfverlemnadt till statsutskottet, så att i det hänseendet felas ingenting. Utskottets mening måtte då vara, att Kongl. Maj:t skall i särskild proposition till Riksdagen framställa sådant förslag. Detta är dock något, som åtminstone hittills icke egt rum. Under början af det nya representationsskicket brukade icke ens Kongl. Maj:t hos Riksdagen anhålla att få använda medel till stationernas utvidgning och trafikens behof, utan tog medlen härtill af trafikinkomsterna; detta tillvägagående ansåg Riksdagen ej vara riktigt och det rättades. Men att Kongl. Maj:t skall till Riksdagen framställa särskilda förslag om alla de mångahanda utvidgningar och förändringar, hvilka behövas i och för trafiken, det är en väg, som vi, enligt mitt förmenande, icke böra beträda.

Vidare har utskottet här velat inblanda ett enskildt jernvägsbolag och ifrågasatt, att det skulle deltaga i de erforderliga kostnaderna. När man ser den ökade trafik, som enskilda banor i allmänhet tillföra statsbanan och särskildt den ofantligt ökade trafik, som vid Flens station uppkommit, sedan Flen—Oxelösundsbanan börjat trafikeras, då förefaller utskottets förslag så mycket mera obilligt som, efter hvad jag hört, detta bolags ekonomiska ställning icke är så blomstrande, att det skulle hafva lust att eller ens kunna tillskjuta något till kostnadernas bestridande.

Af alla dessa skäl tror jag, att utskottets motivering verkligen icke är hållbar.

I nyss nämnda reservationer hafva två särskilda yrkanden blifvit framställda, det ena af herr vice talmannen, herr Boström och mig och det andra af herr Tamm med flere. Motivet till vårt yrkande har varit förhoppningen att i detta fall möjligen kunna i någon mån tillmötesgå åsigtarna hos utskottsledamöterna från Andra Kammaren. I likhet med dessa ansågo vi nemligen 50,000 kronor för ett stationshus vara ett något högt belopp, och att nedsättning deraf skulle kunna åstadkommas. Men när vi nu erfarit, att vårt tillmötesgående i detta fall mötts af ett bleklagdt »non possumus», och för att icke flera yrkanden må framställas gent emot hvarandra, ber jag att få förena mig i det af herr Tamm med flere framställda förslag till motivering i denna punkt.

Herr Tamm, Hugo: Jag skall i detta ärende vara mycket kort. Jag har afgifvit reservation först af den anledning, att i utskottets förslag framställas en alldeles ny princip rörande samtrafik mellan de enskilda jernvägarne och statens, en annan än den Riksdagen förut godkänt. I ett år 1881 af statsutskottet afgifvet betänkande står tydligt uttaladt, att den ersättning, som kan ifrågakomma från de enskilda jernvägarne, skall utgå genom årliga bidrag för begagnandet

af statens jernvägsstationer. Det är den princip, som hittills rådt, och de allra flesta enskilda jernvägsbolag betala sådana bidrag. Att nu införa den nya princip att, när ett nytt stationshus skall byggas, de enskilda jernvägsbolagen skola åläggas att sambygga med staten, hvarigenom det skulle komma att blifva två egare till ett stationshus, tror jag icke vara riktigt.

Anslag till nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade jernvägar.
(Forts.)

Andra anledningen hvarför jag icke instämt i statsutskottets motivering är, att jag anser det alldeles omöjligt för vare sig utskottet eller Riksdagen att bedöma, hvilka bland en mängd arbeten för alla statens jernvägar skola uppskjutas att byggas. Jag anser, att det förtroende bör sättas till de sakkunnige och Kongl. Maj:t, att de få afgöra, hvilka hus inom ett bestämdt anslag skola byggas eller icke. Ty att Riksdagen tager sig före att plocka ut de nödvändiga eller icke nödvändiga torde icke annat än i särskilda och synnerligen tydliga fall böra ega rum.

Det tredje skälet till min reservation är, att jag anser dessa anslag till byggnader vara af den beskaffenhet att de böra beviljas i den mån, verkligt behof sådant kräfver, med behörigt afseende på om jernvägsinkomsterna äro större eller mindre, ty arbetena äro af sådan natur, att utan fara de kunna något år uppskjutas eller påskyndas.

Jag instämmer med dem, som yrkat bifall till min reservation.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på nu föreliggande moment endast yrkats, att utskottets hemställan skulle bifallas med den förändrade motivering, som innefattades i herrar Tamms, V. Ekenmans och Fränckels vid förevarande punkt afgifna reservation.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande, samt förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. b).

Utskottets hemställan bifölls.

33 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 19 och 21 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

1—3 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Pension för
f. d. extra
bataljonsläka-
ren A. V. H.
Ahlberg.*

4 punkten.

Herr von Hedenberg: Jag har varit tveksam att taga till ordet såsom varande den ende reservanten mot utskottets förslag, men det förefaller mig alltför tydligt, som om utskottet icke valt det rätta pensionsbeloppet. Utskottet stödjer sig härpå, att det förra året beviljades en icke legitimerad läkare, Hägerstrand, ett pensionsbelopp, lika med det nu föreslagna, men härvid är den skillnad, att Hägerstrand dels var betydligt yngre än hvad denne Ahlberg är, dels icke haft förordnanden på långt när jemförliga med Ahlbergs, hvilken varit förordnad under sammanlagdt 36 år — och kontinuerligt. Ahlberg är 76 år gammal, giktbruten och urständsat att sig försörja, så vidt man kan döma. Han har en liten fastighet i Karlskrona, som, enligt hvad mig enskildt meddelats, är icke så obetydligt intecknad; en uppgifven inkomst af 200 kronor är icke egentligen hans, utan hans dotters, och dessutom temligen osäker. Han är som sagdt giktbruten, 76 år gammal, har tjenstgjort nu i nära 36 år kontinuerligt och Kongl. Maj:t har för honom begärt 1,000 kronors pension; hvilket jag vördsamt anhåller måtte bifallas.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Jag är skyldig göra reda för den uppfattning om denna pension, som inom statsutskottet gjort sig gällande. Det har framgått af handlingarna i ärendet, att Ahlberg aldrig aflagt läkare-examen, icke varit kompetent att få ordinarie tjenst, att han det oaktadt under flera år användes som andre bataljonsläkare i Karlskrona och, när detta förordnande upphörde, fick en tillfällig befattning såsom läkare vid den i Karlskrona förlagda garnisonskommenderingen. Han var då till åren, och detta var ju en ganska beqväm och lindrig plats, så att några ansträngande göromål har han ej haft. Han har, så vidt mig är bekant, icke varit med om någon sjöexpedition, och han har, så vidt jag känner till, och jag har länge varit karlskronabo, icke haft just någon synnerlig praktik, om icke bland de fattige, ty något förtroende kunde han ju icke pretendera. Detta gjorde, att hans meriter icke kunde blifva så särdeles stora. Jag kan icke neka till, att jag anser, att denna befattning vid garnisonskommenderingen med sin aflöning af sex kronor om dagen i sjelfva verket var ett slags hjälp åt honom, som han väl behöfde. Man jemför honom med den mediko-filosofie kandidat, Hägerstrand, som förra året fick pension af Riksdagen. Denne var visserligen yngre, men det är en stor skillnad mellan de bådas tjenstgöring. Hägerstrand tjenstgjorde i Lappmarken och Norrbotten och hans tjenstgöring var mycket mera ansträngande. Detta förhållande har gjort, att inom statsutskottet den uppfattning gjort sig gällande, att Ahlberg bör nöja sig med 600 kronor liksom Hägerstrand.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Herr Almén: Denna fråga är af ringa vikt för Riksdagen; men för den, som skall få pensionen, är det af stor betydelse, om densamma blifver 600 eller 1,000 kronor. Jag erkänner lika med föregående talare, att ifrågavarande person har små förtjenster och icke haft någon

betungande tjänstgöring; men den omständigheten, att han för denna tjänstgöring uppburit ett lågt arfvode och icke kunnat förtjena något derbredvid, hvadan han, äfven om han varit aldrig så sparsam, icke kunnat samla något för sin ålderdom, gör att han onekligen är i behof och förtjent af understöd. Den jemförelse, som gjorts mellan honom och Hägerstrand och som varit bestämmande för utskottet, synes mig haltande, hvarför jag vill komma till ett annat resultat. Jag instämmer med föregående talare deri, att Hägerstrands tjänstgöring i de norra landskapen varit tung. Men, mine herrar, det har varit långa tider, som han icke användts. Först på senare åren blef kan flitigt använd som läkare der uppe. Ahlberg har såsom icke-legitimerad läkare saknat fullmakt, men han har med Kongl. Maj:ts tillstånd haft förordnande, och detta förordnande har varit ständigt. Mig synes, att ett förordnande, som räckt 35 år, väl förtjenar att behjertas och bör, då det tillkommit under sådana omständigheter som Ahlbergs, anses lika, som om fullmakt funnits.

*Pension för
f. d. extra
bataljonsläka-
ren A. V. H.
Ahlberg.
(Forts.)*

Nu kommer jag till hvad som synes mig vara hufvudsaken. Hägerstrand fick sin pension efter 32 års tjänstgöring med långa mellantider och vid en ålder af 64 år. För Ahlberg begäres pension efter ett ständigt förordnande, som räckt 35 år, och då han är 76 år gammal. Aldern synes mig böra spela en stor rol vid bestämmandet af pensionsbeloppet. Den ene har redan nått en ålder af 76 år och den andre kommer således, om han får lefva, att få bära upp pension 12 år längre. Derför anser jag, att, om Riksdagen skall gifva pension, den nu icke får vara njuigg. Goda skäl finnas för att denne man må få 1,000 kronor. Det är icke ett stort pensionsbelopp, om det jemföres med andra sådana.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med de derunder framställda yrkandena, propositioner, först på bifall till utskottets i föreliggande punkt gjorda hemställan och vidare derpå att kammaren, med afsiag å hvad utskottet hemställt, så vidt det skilde sig från Kongl. Maj:ts i förevarande hänseende framställda förslag, skulle godkänna Kongl. Maj:ts förslag utan förändring; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

5 punkten.

Mom. a).

Herr Tamm, Hugo: I detta fall kan jag för min del ingalunda se något skäl, hvarför utskottet afslagit den af Kongl. Maj:it gjorda propositionen. Här har en styresman vid afvittringsverket fullgjort *alla* de villkor, som fordras för att han skolat kunna få pension, derest han varit förste landtmätare. Nu är frågan den: skall han beröfvas denna pension, därför att han haft en ansvarsfullare och svårare plats, en plats hvilken utskottet i alla föregående fall och senast år 1879 förklarade vara fullt jemförlig med en förste landtmätare? — Således är allting fullgjordt, som kan krävas. Om hans arbetes vigt för staten

*Pension för
styresmannen
vid afvittrings-
verket K. Wid-
mark.*

Pension för styresmannen vid afvittringsverket K. Widmark.
(Forts.)

kan man få ett begrepp, då under hans ledning icke mindre än 2,358,000 hektar hafva blifvit dels afsatta till kronoparker, dels indelade till nybyggen, dels utlemnade ersättningar för stockfångstskogar o. s. v. Under sådana förhållanden synes det mig, att Riksdagen både handlar konsekvent och på tillbörligt sätt tillgodose den rätt Widmark har att fordra, om den bifaller Kongl. Maj:ts förslag.

Och får jag hos herr talmannen anhålla om proposition härå.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Äfven här är det min skyldighet att redogöra för de skäl, som föranledt statsutskottet att ändra Kongl. Maj:ts förslag. Förhållandet är nemligen, att statsutskottet för sin del anser den princip vara riktig, att den, som fullgjort alla prestanda, bör hafva något företräde framför den, som icke fullgjort alla. Skilnaden är här den, att en förste landtmätare har full rättighet till pension och har gjort inbetalningar. Här deremot saknas denna rättighet äfvensom inbetalningarna. Det är dessa två saker man fäst sig vid.

Hvad tjenar det till, att under en lång följd af år göra inbetalningar till en kassa, när de som icke verkställt sådana erhålla samma rättigheter. Det är denna uppfattning, utskottet hållit på och som gjort att vi hade rätt mycken möda att få dessa 2,000 kronor, som utskottet föreslagit.

Herr Widmark: Då nu en Widmark går att yttra några ord till förmån för en annan Widmark, torde det icke vara ur vägen att förutskicka den anmärkningen, att det blott är händelsen som gör, att vi hafva samma namn, och att vi icke äro slägt. — Sedan vill jag öfvergå till sjelfva hufvudfrågan, nemligen om hans rätt till pension eller icke. Utskottet medgifver, att han, i händelse han varit förste landtmätare, fullgjort alla prestanda, men säger sedan att en afvittringsstyresman icke kan fullt jemföras med en förste landtmätare. Det är nog sant, men på ett annat sätt än utskottet tyckts anse. För mig åtminstone är det klart, att dessa styresmansbefattningar äro mera omfattande, viktiga och arbetsamma än förste landmätarens tjänster. Förste landmätaren är hufvudsakligen arkivarie och vårdare af landtmäterikontoret. Öfver de under honom stående landmätarne har han intet att befalla. Honom tillkommer endast en fiskalisk kontroll öfver deras arbeten. Afvittringsstyresmannen deremot skall i minsta detalj ordna och styra med arbetet. Han är den, som skall hålla alla de vidlyftiga och betydliga sammanträdena, så svåra hufvudsakligen därför att de omfatta hela socknar på en gång och icke, såsom andra landtmäteriförrättningar, endast byalag. En oändlig mängd eganderättstvister och rättigheter skola vid dessa afvittringar ordnas. Han skall följa landmätarnes arbeten i detalj, dem emellan fördela arbetena och öfvervaka dem. Under sådana förhållanden torde herrarne finna, att denna befattning är mera magtpåliggande än en förste landmätarens. Härtill kommer att Riksdagen förut så uppfattat frågan, och det är intet tvifvel om att icke utsigten till erhållande af den förut åt dylika embetsmän beviljade pensionen varit ett bland de motiv, som bestämt ifrågasvarande person att emottaga denna tjänst, som han så länge skött.

Det vore en dålig bolöning, om, när verket nu är slutadt, Riksdagen plötsligt skulle byta om åsigt och annorlunda behandla honom. — Jag tror dessutom, att om det på senare åren skulle fallit honom in att söka en förste landtmätare-tjänst, hvilken han till följd af sina meriter naturligtvis varit fullt berättigad att få, han skulle haft emot sig sin egenskap af duglighet för sitt äldre uppdrag. Det skulle nemligen hafva ansetts, att man icke kunde byta om afvittringsstyresman, när afvittringen vore så nära sitt slut. Den allra största rättvisa och billighet synes mig därför kräfva, att Widmark erhåller förste landtmätares pension eller 2,500 kronor. Något farligt exempel för framtiden kan detta icke innebära, då afvittringarna och storskiftesverket äro i det närmaste afslutade, samt det icke är flere än två personer, som hädanefter kunna framställa dylika anspråk. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition och alltså afslag å utskottets betänkande.

Pension för styresmannen vid afvittringsverket K. Widmark.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr greffen och talmannen, att i afseende på nu föredragna moment endast yrkats, att kammaren, med afslag å hvad utskottet deri hemställt, så vidt det skilde sig från Kongl. Maj:ts i förevarande hänseende framställda förslag, skulle godkänna Kongl. Maj:ts förslag utan förändring.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom b).

Herr Casparsson: Dessa pensionsfrågor på nionde hufvudtiteln äro väl de svåraste, de kinkigaste och jag tillägger de ledsammaste ämnen, statsutskottet har att handlägga, och jag för min del anser därför, att det tryggaste och bästa är att följa Kongl. Maj:ts efter myndigheternas utredning afgifna förslag, ty öfvergifver man det, kommer man att stå temligen mycket på det subjektiva godtyckets grund. När nu i föregående punkt kammaren bifallit hvad Kongl. Maj:t föreslagit, och i förevarande punkt skilnaden mellan Kongl. Maj:ts och utskottets förslag blott utgör 200 kronor, tror jag konsekvensen fordra att vi äfven i detta fall bifalla Kongl. Maj:ts förslag, hvarför jag anhåller, att kammaren med afslag å utskottets förslag ville bifalla hvad Kongl. Maj:t här föreslagit.

Pension för afvittringslandtmätaren G. Ericsson.

Efter härmed slutad öfverläggning, yttrade herr greffen och talmannen, att i afseende på nu föreliggande moment endast yrkats, att kammaren, med afslag å hvad utskottet deri hemställt, så vidt det skilde sig från Kongl. Maj:ts i förevarande hänseende framställda förslag, skulle godkänna Kongl. Maj:ts förslag utan förändring.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

*Pension för
afvittrings-
landmätaren
C. H. Huldt.*

Mom. c).

Herr Casparsson: På grund af de skäl, som jag vid föregående punkt anfört, får jag äfven här anhålla att kammaren, med afslag på utskottets förslag, ville bifalla hvad Kongl. Maj:ts föreslagit.

Herr Cederberg: Jag ber specielt att i afseende på Huldt få fästa kammarens uppmärksamhet på, att om Huldt fått tjenstgöra ytterligare tvenne år, hade han varit lagligen berättigad till 2,000 kronors pension. Nu föreslår utskottet att man skall passa på och, derför att han ej hunnit lagstadgad lefnadsålder utan endast 58 år, men med fullt antal tjensteår det oaktadt, draga af 400 kronor af den pension, hvartill han annars skulle varit lagligen berättigad. Derom kan jag för min del ej vara med, utan får liksom herr Casparsson anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr greffen och talmannen, att i afseende på nu föredragna moment endast yrkats, att kammaren, med afslag å hvad utskottet deri hemställt, så vidt det skilde sig från Kongl. Maj:ts i förevarande hänseende framställda förslag, skulle godkänna Kongl. Maj:ts förslag utan förändring.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

*Ifrågasatt
pension för
ingenjören P.
E. Bergstrand.*

6 punkten.

Herr statsrådet friherre Åkerhielm: Jag anhåller att få fästa uppmärksamheten på att Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt egentligen icke afser annat än att bereda statsverket en årlig besparing i utgifter. Ingenjören Bergstrand blef år 1879, då landmäteristyrelsen reglerades, öfverflyttad på indragningsstat med en lön, motsvarande hans då varande aflönning, 2,662 kronor, att utgå, så länge han i sin dåvarande befattning hos landmäteristyrelsen kvarstode och dermed förenade åligganden fullgjorde. Nu har han uppnått 55 års ålder, är berättigad att från civilstatens pensionsinrättning erhålla pension af 1,200 kronor samt har anhållit att från sin innehafvande befattning afgå med en pension från statsverket af 1,462 kronor, hvarigenom det nu från indragningsstaten utgående årliga beloppet skulle minskas med 1,200 kronor. De göromål, för hvilka Bergstrands biträde varit att påräkna, äro sådana, som vid verkets reglering voro afsedda att öfvertagas af de två hos styrelsen anstälde ingenjörerna. Dessa göromål åligga enligt instruktionen de två nämnde tjänstemännen och kunna, äfven, enligt hvad landmäteristyrelsen upplyst, af dem ensamme besörjas. Det synes egentligen hafva varit för vikariat vid sjukdomsfall eller semester, som Bergstrands kvarstående i verket varit till gagn. Den minskning i utgifter för vikariatsersättning, som här af medförts, har dock varit mycket obetydlig. I detta afseende är jag i tillfälle meddela, att enligt upplysning af landmäteridirektören, Bergstrand under

de sista fem åren under semester vikarierat tillsammans två månader eller endast tolf dagar om året. Om han icke funnits att tillgå, skulle tillökningen i de årliga utgifterna för semestervikariatet sålunda uppgått till omkring 60 kronor.

Då landtmästerstyrelsen vitsordat, att Bergstrands fortsatta tjänstgöring kan undvaras, och genom den föreliggande kongl. propositionens godkännande skulle åt statsverket beredas en årlig besparing af 1,200 kronor, minskad endast med det, såsom jag nämnt, ringa belopp, hvarmed Bergstrands afgång torde komma att öka styrelsens utgifter för vikariatsersättning, hemställer jag, huru vida det icke vore skäl att bifalla Kongl. Maj:ts förslag.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: I denna punkt kan jag verkligen icke instämma i Kongl. Maj:ts förslag. Förhållandet är det, att frågan icke ensamt är en besparingsfråga utan den gäller i själfva verket, huru vida Riksdagen är villig att bereda extra fördelar åt en tjänsteman, som är skyldig att göra tjänst så länge han kan. Upplysningar från generallandtmästerkontoret gifva vid handen att personen i fråga verkligen gör tjänst samt är duglig att göra sådan. Det oaktadt begär han, temligen oförsynt såsom mig synes, att oafkortad få uppbära sin lön i pension utan att behöfva göra den tjänst han är skyldig, men deri kan jag för min del icke instämma.

Det tyckes visserligen framgå, att landtmästerkontoret helst såge att det vore af med honom, att han finge sin lön och ej vidare visade sig, men förhållandet är att han är skyldig att visa sig. Om han i sin ansökan, med hänsyn dertill att nu staten har vissa anspråk på honom, begärt endast en liten förhöjning i honom från civilstatens kassa tillkommande pension, skulle jag kunnat gå in derpå, men nu begär han hela lönen belopp och vill på samma gång vara befriad från de skyldigheter, på grund af hvilka han bör stanna kvar så länge han kan tjänstgöra. Det finnes icke en enda reservant inom utskottet mot dess beslut och jag anhåller om bifall dertill.

Efter härmed slutad öfverläggning bifölls utskottets hemställan.

7 punkten.

Herr Helander: Med statsutskottet kan jag icke vara ense i denna punkt om billigheten i att nedsätta den af Kongl. Maj:t föreslagna pensionen från 1,400 kronor till 1,000 kronor. Det enda synbara skälet, statsutskottet anført, skulle ligga deri, att, om af statsmedel 1,000 kronor beviljades, den ifrågavarande landtmätaren och kartografen Leczinsky jemte dessa har att påräkna 600 kronor från civilstatens pensionsinrättning, hvilket tillsammans skulle uppgå till det belopp, hvarmed kommissionslandtmätarens pension utgår. Men förhållandet är emellertid sådant, att det återstår åtskilliga år, för hvilka han har att erlægga afgift, för att blifva berättigad till pension från nämnda inrättning, hvarjemte han måste erhålla tillåtelse att erlægga dem, och för öfrigt må man komma i häg, att för denne person skulle ej hafva återstått mer än fyra år för att vara pensionsberättigad till

Pension för kommissionslandtmätaren m. m. S. S. S. Leczinsky.

Pension för kommissionslandtmätaren m. m. S. S. S. Lecziński.
(Forts.)

ett belopp af 1,600 kronor, om han ej gått från skiftesverket till karteverket. Nu vill man begagna sig af tillfället att slippa undan med endast 1,000 kronor. Hvad en landmätares tjenstgöring beträffar i allmänhet och särskildt dennes, får jag påminna om, att han derunder ofta måste slita mycket ondt. Han har till en början fått åtnöja sig med en inkomst af 1,200 kronor, som slutligen stigit till 3,000 kronor. Nu är han på grund af försvagad synförmåga oförmögen att tillfredsställande utföra de med befattningen förenade göromål, och då vill man afvisa honom med en tredjedel af hvad han hittills i lön uppburit, såsom pension af statsmedel. För öfrigt förfar man icke rätt billigt mot denne kartograf i jämförelse med en annan pensionär för blott ett par år tillbaka. Denne hade icke tjenstgjort mer än 15 år, men fick då utan protest 1,400 kronors pension eller samma belopp som Kongl. Maj:t nu föreslår, men, såsom sagdt, denne hade 15 tjenstår och den förevarande har 23. Då dessutom, såsom nyss nämndes, hans synförmåga är mycket försvagad, anser jag på grund af alla dessa skäl sammanlagda att Kongl. Maj:ts proposition bör bifallas, hvarom jag vördsamt framställer yrkande.

Herr von Hedenberg: Den jämförelse med kartograferna Ljungström och Nordlinder, som af utskottet åberopats, är icke så oriktig, som den senare talaren antydde, så mycket mindre som förhållandet dem emellan i afseende på deras ekonomiska ställning måste vara helt olika, då de båda föregående, åt hvilka pensioner beviljades, hade stora familjer att försörja, men den nu ifrågavarande mannen är ogift. Utskottet tillstyrker dessutom åt honom en pension, sådan han skulle hafva fått, om han fortfarande att vara kommissionslandtmätare, hvilket torde vara det riktigaste, hvarför jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Helander: I anledning af hvad den föregående talaren yttrade om de ekonomiska förhållandena, får jag nämna, att fördelen uppenbarligen just var på den förre kartografens sida. Han hade endast vuxna barn, för hvilka han icke hade några utgifter. Det är sannerligen mycket svårare för den nu ifrågavarande.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt och vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla denna framställning oförändrad; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

8 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

9 punkten.

Pension för
förr material-
förvaltaren B.
Fredrikssons
enka.

Herr statsrådet friherre Åkerhielm: Jag anhåller att få anbefalla Kongl. Maj:ts under denna punkt behandlade framställning till kammarens behjertande. Materialförvaltaren Fredriksson har under 34 år på ett redbart och troget sätt tjänat staten och dervid, antagligen under tjänstens utöfning, ådragit sig den sjukdom, som slutligen för honom medförde döden. Han efterlemnar en enka, 69 år gammal, samt en dotter, 35 år gammal, båda sjukliga och nästan oförmögna att bidraga till sitt uppehälle. Visserligen utvisar bouppteckningen en behållning i boet af omkring 1,500 kronor, men i alla fall torde få erkännas att de efterlevandes ställning är mycket bekymmersam och att en pension af 300 eller till och med af 400 kronor knappast är tillräcklig att någorlunda betrygga enkan och hennes dotter för umbäranden. Jag hemställer vid sådant förhållande, om icke Kongl. Maj:ts proposition skulle kunna tillvinna sig kammarens bifall.

Herr Casparsson: Här hafva vi å ena sidan en 69 års enka, som lider af kronisk lungkatarr, och å andra sidan en besparing af 100 kronor, som statsutskottet föreslagit i hvad Kongl. Maj:t begärt. Jag kan icke ett ögonblick tvifla, att kammaren i valet mellan dessa båda alternativ skall anse, att den 69-åriga enkans sak är mer ömmande än besparingen för statsverket af 100 kronor. Jernvägsstyrelsen föreslog understödet till 600 kronor, Kongl. Maj:t nedsatte det till 400 kronor och statsutskottet har, såsom jag nämnde, ytterligare nedsatt detsamma till 300 kronor; för min del anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

I detta anförande instämde herr *Beijer*.

Efter härmed slutad öfverläggning afslog kammaren utskottets i föreliggande punkt gjorda hemställan, så vidt den skilde sig från hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit, och antog Kongl. Maj:ts förslag utan förändring.

10 punkten.

Pension
för läroverks-
adjunkten J.
F. Petersson.

Herr statsrådet Wennerberg: Den framställning, som Kongl. Maj:t gjort om pension åt adjunkten Petersson på 1,875 kronor, har af statsutskottet sålunda tillstyrkts, att pensionen nedsatts till 1,500 kronor. Nedsättningen är ju icke stor; det är dock gifvet att en besparing för statsverket genom densamma skulle uppstå; men jemför man dermed den skada, som genom ett längre bibehållande vid läroverket af den otjenstbare läraren skulle uppkomma, finner man lätt, på hvilken sida man vid närmare bestämmande bör ställa sig.

Det är icke ovanligt att, när en lärare blir otjenstbar, Kongl.

*Pension
för läroverks-
adjunkten J.
F. Petersson.
(Forts.)*

Maj:t af Riksdagen får bifall på den pensionssumma, som han enligt vanlig ordning för honom begärt. Sådant skedde icke länge sedan, då nemligen Kongl. Maj:t år 1888 för en otjenstbar lärare i Luleå, Häggmark, begärde en pension af just samma belopp som i förevarande fall, på grund af läkarebetyg, som visade att han vore obotligt döf; och Riksdagen biföll detta. Denne man, som nu är i fråga, är visserligen icke försedd med läkarebetyg, som säger att han är obotlig, men jag tror, att det läkarebetyg han fått är af ännu mer ömmande beskaffenhet. Det visar nemligen att han är otjenstbar, så vida man icke vill sträcka sin fordran på tjenstgöring ända till grymhet. Det heter i läkarebetyget, att han »icke vidare utan fara för lifvet» kan tjenstgöra i skolan. Han lider af långt avancerad lungsot, ofta förenad med blodhostning; vid ringaste öfveranstängning af rösten har han en sådan att vänta, möjligen åtföljd af en snar död.

Att läroverket lider derigenom, att en lärare, som icke annat än på ett ganska otillfredsställande sätt kan göra sin tjenst, ändå fortfar dermed, detta är gifvet. Sådana kunna dock de ekonomiska omständigheterna för lärare vid de allmänna läroverken vara, att de hellre äfventyra att stupa på sin post än med visshet låta sätta sig i fullständigt ekonomiskt obestånd.

För det allmänna torde det icke vara af synnerligt stor vinst att hålla honom kvar, om man blott ser på penningbeloppet. Han förlorar ungefär 190 kronor om året, om han får den af Kongl. Maj:t föreslagna pensionen; men detta underkastar han sig, ty i och med detsamma kan han, så mycket som möjligt är, sköta sin helsa. Om han deremot får hvad statsutskottet föreslagit, förlorar han 568 kronor, en för mycket stor och betydande summa, för att han skulle kunna afstå densamma; och då tvingas han fram till tjenstgöring.

Statsutskottet säger, såsom skäl för nedsättningen, »att Petersson icke uppnått någon synnerligen hög ålder» samt anför »den jmförelsevis korta tid, han vid läroverket tjenstgjort». Jemför jag dessa förhållanden med den nyss nämnde Häggmarks, så finner jag att båda dessa hade vid Kongl. Maj:ts äskan af pension samma lefnadsålder, nemligen 52 år. Häggmark hade visserligen 24 tjensteår, och denne har blott 22. Således ligger han häri något under, men detta ersättes tillräckligt derigenom, att den förre, Häggmark, under 10 år åtnjutit tjenstledighet, då Petersson endast åtnjutit 6 års. Hvilket skäl till nedsättning finnes väl nu, mer än då?

Vi hafva äfven en annan sak att fästa afseende vid. För närvarande finnas vid läroverken en alltför stor mängd af extra lärare. Kongl. Maj:t har fäst afseende dervid i den proposition, som till Riksdagen nyligen lemnats angående de allmänna läroverken. Det är också både nödigt och välbetänkt att så fort som möjligt söka skaffa fasta platser åt dessa extra lärare. Att fortfarande de af ålder eller sjukdom oduglige lärarnes tjenester skötas af vikarier, det inser nog hvar och en, är icke rätt. Jag hemställer därför, att kammaren, med afslag på utskottets förslag, ville bifalla Kongl. Maj:ts.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Jag kan mycket väl förstå att läroverket med nöje ser och verkligen är i behof af,

att det blir af med en lärare, som icke kan sköta sin plats. Detta är egentligen det talande i föreliggande fråga, men då denne lärare, såsom sagdt är, endast kan åberopa 22 tjenste- och 52 lefnadsår och han under åtminstone 6 af dessa tjensteår varit hindrad af sjuklighet att fullgöra sina åligganden, såsom det framgår af papperen, trodde statsutskottet, att om han fick behålla den egentliga lönen, men finge afstå från ålderstillägget, för hvilket han tydligen gjort litet gagn, han möjligen derigenom skulle kunna tillfredsställas. Jag vill icke neka till att jag funnit detta i sin ordning, ty det har icke sällan återkommit i statsutskottet, d. v. s. i den ena hälften af statsutskottet, att man visat en utpreglad motvilja för att i förtid bevilja pensioner. Man vill icke gå in på att, såsom förut ofta händt, bevilja dem till belopp, motsvarande fulla lönen, utan man har ansett, att pensionstagaren bör afstå från ett belopp, i proportion till den tid, hvarunder han ej tjenstgjort. Denna grundsats har jag icke kunnat bestrida. Det ömtåliga i förevarande fall är, att den ifrågavarande personen står i vägen vid läroverket. Emellertid har statsutskottet på dessa skäl stannat vid det af utskottet föreslagna beloppet, och jag vill för ordningens skull begära bifall till statsutskottets förslag.

*Pension
för läroverks-
adjunkten J.
F. Petersson.
(Forts.)*

Herr Helander: Jag behöfver icke tillägga något till hvad herr ecklesiastikministern sagt, men jag ber, att kammaren fäster uppmärksamheten på det förhållandet, att denne man, som varit sjuklig nästan hela den tid, han varit anställd i läroverkens tjenst, är det fortfarande och väl så kommer att förblifva under den korta tid han har kvar i lifvet, och således kunde det väl vara billigt, att han vid afskedet finge nöja sig med en pension nedsatt med en fjerdedel af hans nuvarande inkomster, såsom Kongl. Maj:t föreslagit. Oafsedt den ifrågavarande personens ifver att gagna läroverket, känner jag till förhållandena derstädes så pass, att jag ber kammaren fästa allt möjligt afseende vid läroverkets bästa och bifalla Kongl. Maj:ts förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som derunder framstälts, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt och vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig sig från hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit, skulle antaga Kongl. Maj:ts förslag utan förändring; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

11 punkten.

Herr statsrådet Wennerberg: Det är med betydligt mindre hopp om framgång jag nu ber att få yttra några ord angående denna punkt.

Här kan jag tydligt se skälet till statsutskottets afslag; men så är det också icke ofta man begär pension af staten för en redan varande pensionär, som uppbär 1,290 kronor i pension. Detta är helt visst också skälet, hvarför statsutskottet här yrkat rent afslag.

*Pension
för seminarie-
läraren J.
Fogelberg.*

*Pension
för seminarie-
läraren J.
Fogelberg.
(Forts.)*

Men äfven här är något att beakta. Staten har icke gifvit en krona i pension till denne man. Den pension han uppbär utgår med dels 1,000 kronor ur Vexjö stifts emeritikassa, dels 180 kronor från arméns pensionskassa och dels 110 kronor från Kronobergs regementes officerscorps' kassa. Han har förut varit så väl musikdirektör vid Kronobergs regemente, som äfven under många år lärare i musik vid Vexjö allmänna läroverk. Den senare befattningen har han skött på det sätt, att domkapitlet derom gifvit honom det vackraste vitsord. Redan för 44 år sedan anställdes han såsom lärare vid folkskolelärareseminariet i Vexjö, och för dessa 44 års tienstgöring har han äfven erhållit vitsord, som äro hedrande för hvem som helst, men ännu mer för en man, som nu är 84 år gammal och fortfarande verkar i sitt kall. Att nu lemna denne man helt och hållet utan något erkännande från statens sida, anser jag icke rätt — ehuru visserligen för pensionärer i allmänhet 1,290 kr. torde vara mycket — då pensioner flere gånger förut beviljats mindre meriterade tienstemen till betydligt högre belopp.

Jag är i tillfälle att beträffande direktör Fogelberg kunna yttra några ord af egen erfarenhet. Han är oaktadt sin höga ålder kraftig, rask och pålitlig. Ingen lärare finnes, som noggrannare iakttagit tiden för sin lektion än han. Så lär han alltid gjort och så gör han ännu i sena åldern. Men måhända säger man: när han är så rask och duglig, hvarför pensionera honom? Låt honom fortsätta! Här kommer ett *men*. Det är mycket ledsamt för en hvar att finna, att hörseln aftager, men i synnerhet för en lärare, och synnerligast för en lärare i musik, helst när döfheten blir af den beskaffenhet, att han icke kan upprätthålla tienstjensten på sätt den borde upprätthållas vid ett af staten aflönadt läroverk. Och Fogelberg är nu mera oduglig, icke på grund af bristande nit och intresse eller bristande kraft, utan på grund af tilltagande döfhet.

Jag ber att i kammarens minne få återföra något, som tilldrog sig under 1888 års riksdag. Då begärde Kongl. Maj:t just för en musiklärare vid seminarium i Lund, Nylander, en årlig pension af 1,000 kronor. Då svarade Riksdagen, att den, i likhet med Kongl. Maj:t, var af den mening, att pension borde beviljas Nylander. Dermed har Riksdagen helt nyss gifvit sitt erkännande att i vissa fall, oaktadt pensionsberättigande icke finnes, pension dock bör för det eller det undantaget beviljas. Nylander hade icke tienstgjort mer än 26 år och fick 750 kronor. Nu begäras också 1,000 kronor, men som Fogelberg icke är berättigad till någon viss summa, skall jag för min del icke göra någon svårighet, i fall kammaren skulle finnas beredvillig att gifva det lägre belopp, som år 1888 gafs. Det vore att från Riksdagens sida gifva ett erkännande åt en långvarig och trogen tiensteverksamhet.

Herr Casparsson: Då denna fråga förekom inom statsutskottet, sökte jag åt densamma bereda ett välvilligare emottagande, än som kommit densamma till del. Jag var solo i mitt yrkande och att sjunga solo, det är, i synnerhet då man är hes, icke någon angenäm uppgift, hvarför jag ej heller reserverat mig. Men då herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet upptagit frågan, ber jag för min

del att få understödja den kongl. propositionen åtminstone i något modifierad form.

Af statsrådsprotokollet inhentats, att ifrågakvarande person är född 1806 och således nu 84 år gammal. Han har varit lärare vid folkskolelärareseminariet sedan 1846 — d. v. s. i 44 år — och att i 44 år undervisa seminarieelever i musik, föreställer jag mig måtte vara en mycket ansträngande uppgift. Som man så väl inom utskottet som enskildt ansett, att ifrågakvarande pension vore för hög, ber jag att få acceptera det af herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet gjorda medgifvandet, att man kunde nedsätta pensionen, och på den grund ber jag att få anhålla om proposition derom, att kammaren ville medgifva Fogelberg att under sin återstående lifstid få åtnjuta en pension af 750 kronor.

*Pension
för seminarie-
läraren J.
Fogelberg.
(Forts.)*

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Några principer i denna sak finnas verkligen icke inom statsutskottet och knappast inom Riksdagen. Det går stundom si, stundom så. Barmhertigheten spelar stor rol, som synes deraf, att personer med stor familj gifver man gerna rätt mycket. Vanligen frågar man, hurudan den ekonomiska ställningen är, och den inverkar icke obetydligt på frågan. I allmänhet anser man, att den som redan har en pension på 1,290 kronor icke är alldeles på bar backe. Emellertid skall jag för min del icke motsätta mig det förslag herr Casparsson här framställt, att Riksdagen måtte bevilja Fogelberg en pension på 750 kronor.

Herr von Baumgarten: Som jag personligen känner direktör Fogelberg, ber jag att i allo få instämma i hvad herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet nyss här för kammaren framställt. Jag vet, att han med mycket nit, villighet och pligttrohet skött sina mångahanda göromål dels såsom musikdirektör vid Kronobergs regemente, dels såsom lärare i musik vid så väl allmänna läroverket som folkskolelärareseminariet i Vexjö. Jag vet, att han har haft stor familj och att han på ett förtjenstfullt och aktningvärdt sätt uppfostrat sina barn. Han är nu vid så hög ålder, att han är oförmögen att förskaffa sig någon förtjenst. På det att direktör Fogelberg må erhålla något erkännande från statens sida för sin mångåriga tjänst, anhåller jag att få instämma i herr Casparssons yrkande.

Herr Rundbäck: Då jag såsom vexjöbo känner något närmare till de förhållanden, som föranledt denna framställning från Kongl. Maj:t, ber jag att få höja min för tillfället ganska svaga stämma till förmån för samma framställning.

Ifrågakvarande Fogelberg är sannolikt den äldste lärare i Sverige. Han har nemligen uppnått 84 års ålder och tjänstgjort i nära 50 år på olika områden. Det är icke gerna möjligt, att staten under sådana förhållanden, då hans tjänstgöring under denna långa tid blifvit synnerligen väl vitsordad, skulle neka honom ett litet erkännande. För staten kan det icke blifva någon stor uppoffring, då han ju antagligen icke kan lefva länge. Prejudikatet kan icke heller blifva farligt, ty det lär väl icke gerna kunna inträffa ofta, att en musikdirektör tjänst-

*Pension
för seminarie-
läraren J.
Fogelberg.
(Forts.)*

gör vid 84 års ålder, sedan han blifvit döf och således är oförmögen att sköta sin tjänst. För öfrigt ber jag få upplysa, att om ock denne man har en liten inkomst, så är den visst icke tillräcklig för hans behof. Han har för öfrigt haft stor familj att försörja samt 9 barn att uppfostra, hvadan han icke kunnat af sina små inkomster lägga af något för äldre dagar. Om han derfor också icke är alldeles obemlad, hör han dock till de mindre bemedlade. För närvarande har han en oförsörjd dotter samt enka och barn efter en afiden son, hvilka sistnämnda befinna sig i fullkomligt utblottad ställning.

Men dessa synpunkter, som jag nu framhållit, äro icke de viktigaste; viktigare är, såsom herr statsrådet framhöll, att läroverket lider af en sådan lärare. Jag, som i 30 år varit folkskoleinspektör i bygden, kan verkligen vitsorda, att lärarnes skicklighet att undervisa i detta viktiga folkskoleämne har sjunkit, och det är icke nyttigt, att detta förhållande får vidare fortfara.

Jag ber att få förena mig i samma yrkande, som framstälts af herr Casparsson.

Efter härmed slutad öfverläggning afslog kammaren hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt och biföll Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning med den ändring, att pensionsbeloppet bestämdes till 750 kronor.

12 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

13 punkten.

Lades till handlingarna.

14 punkten.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

15 punkten.

*Pension för
vaktmästaren
L. E. Eriksson.*

Herr statsrådet friherre Palmstierna: Statsutskottet har föreslagit en nedsättning i den af Kongl. Maj:t föreslagna summan, 600 kronor, till 500 kronor och i motiveringen härför anført, att Eriksson icke fullt 28 år varit i statens tjänst. Det är sant, men han är snart 71 år gammal och lider af så betydlig döfhet, att han nästan är att betrakta såsom otjenstbar. Han har likväl utmärkt troget tjänat under denna långa tid, och som det icke är ifrågasatt högre pension än åt andre vaktmästaren i departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli, vågar jag hemställa, att kammaren ville bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i nu förevarande punkt hemställt.

16 punkten.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

17 punkten.

Herr von Strokirch: Hvar och en som har kannedom om med hvilken pligttröhet rektor Velin alltid sökte uppfylla sitt ansvarsfulla och mödosamma kall, måste erkänna, att han derigenom gjort sig mycket värd tacksamhet af många lärjungar och äfven förtjent af det allmänna. Denna hans pligttröhet utgjorde också för honom ett hinder — han tillät sig nemligen aldrig att använda sin tid till annat än sitt embetes utöfning — att bereda sina efterlevande en tryggad utkomst genom annat förvärf. Under sådana förhållanden kan jag icke annat än finna billigt, om hans efterlevande dotter, som är döfstum, kunde få någon liten pension, som af motionären föreslagits till 300 kronor, hvartill jag ber att få yrka bifall.

Pension för
aflidne rektor
P. Velins dot-
ter Anna Velin.

Herr Tamm, Hugo: Jag får för min del yrka bifall till statsutskottets förslag. Jag vet icke mer än ett fall under de sista åren, åtminstone sedan jag erhållit plats i Riksdagen, då Riksdagen bifallit enskild motion i detta ämne, nemligen rörande pension åt förre riksdagsmannen Arnoldson och detta mot denna kammares önskan. Jag hoppas att kammaren måtte upprätthålla den grundsats, den hittills följt, och anhåller om bifall till statsutskottets förslag.

Herr Spånberg: Då jag ber att få instämna med den förste talaren, gör jag detta därför att jag väl känner till behovet af pensionen samt den förtjenstfulla och långvariga verksamhet fröken Velins far utöfvat såsom lärare. Statsutskottet har för sitt afstyrkande anfört tvenne skäl. Det ena har af en statsutskottsledamot nyss omnämnts, nemligen att han icke kände mer än ett fall, då Riksdagen bifallit en pension på enskild motionärs förslag, och det var förliden riksdag åt f. d. stationsinspektör K. P. Arnoldson.

Jag ber att få uppfriska ifrågakarande statsutskottsledamots minne med den upplysningen, att sådana fall många gånger inträffat. Jag har här en motion af landshöfdingen Ericson till 1884 års Riksdag om pension till chefens för Jemtlands hästjägarecorps, öfverstelöjtnanten Ströms enka. 1884 års statsutskott begagnade ungefär samma motiv för afstyrkande då som nu; men icke förty beviljades pensionen och Riksdagens skrifvelse till Konungen lyder: »att i anledning af en inom Riksdagen väckt motion Riksdagen beslutat att åt enkan efter aflidne chefen för Jemtlands hästjägarecorps, öfverstelöjtnanten Edvin Hippolit Ström, Johanna Mathilda Ström, född Taube, bevilja en ärlig pension af 575 kronor, motsvarande skilnaden emellan det belopp hon nu från arméns enke- och pupillkassa eger rätt åtnjuta, och den pension bon skulle kunnat uppbära, om hennes mans död infallit under innevarande år». Denna pension beviljades i Första, men afslogs i Andra Kam-

*Pension för
afsidne rektor
P. Velins dot-
ter Anna Velin.*

(Forts.)

maren. Sålunda se vi, att äfven denna kammare icke håller på den princip, som af statsutskottet nu uttalats.

Hvad särskildt det andra skälet beträffar, att hon icke är fullkomligt medellös, är det sant, men hennes tillgångar äro icke så stora, att räknan deraf räcker till bekostande af inackordering och kläder. Det hade varit bättre för henne, om hon icke egt dessa fattiga styfrar, ty då hade hon fått den pension, som hennes far hoppades bereda henne, derigenom att han flere år betalade in afgifter till elementarlärarnes enke- och pupillkassa. Men i denna kassas reglemente finnes det en paragraf, som säger, att man för att få pension skall vara *fullkomligt* medellös, om pensionsökanden är öfver 21 år, och därför har hon icke erhållit den pension, hon annars skulle fått, ungefär lika stor med det belopp, som nu af Riksdagen begäres, eller 300 kronor.

Jag känner så väl att denna kammares ledamöter hafva godt hjertelag, då det gäller att afhjelpa ett verkligt behof, och tror att ingen skall tveka att bifalla motionen, om kammarens ledamöter betänka, att fadern under många år gjort inbetalningar till pensionskassan för att bereda hjälp åt sin stackars obotligt sjuka och döfstumma dotter, som i följd häraf icke i den allra ringaste mån kan bidra till sitt uppehälle.

Jag ber att få yrka bifall till motionen.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Det är mycket svårt att göra jämförelse mellan det ena och det andra behofvet, ty sällan äro de officiella uppgifterna så tillförlitliga, att man kan stanna vid den utredning de innehålla. Under sådana förhållanden är det klokast att låta Kongl. Maj:t göra utredningen. Jag vill icke säga, att Riksdagen alltid varit konsekvent i detta afseende, men inom statsutskottet gäller för närvarande den principen, att sådana frågor som denna böra af Kongl. Maj:t utredas, innan de förordas i Riksdagen. Af detta skäl hufvudsakligen har statsutskottet icke tilltrött sig kunna tillstyrka bifall till motionen.

Jag anhåller om bifall till statsutskottets förslag.

Herr Reuterswärd: Jag vill icke underkänna den princip, som statsutskottet uppställt i frågor som denna, eller att man icke bör bevilja pensioner på enskild motionärs framställning utan föregående fullständig utredning af Kongl. Maj:t, men liksom en talare bakom mig nyss åberopade ett fall, då Riksdagen beviljat pension på enskild motionärs framställning, kan jag intyga, att under min mångåriga riksdagsmannabana detta skett ofantligt många gånger. Jag skulle kunna anföra flera exempel derpå, men det tjänar till ingenting. Jag anser det vara en stor fördel för Riksdagen att kunna utöfva barmhertighet, der barmhertighet fordras.

Hvad den döfstumma fröken Velin beträffar har jag mig särskildt bekant, att det är af högsta behofvet påkalladt, att hon får detta billiga understöd, och de skäl, som här blifvit åberopade af herr Spånberg, äro fullkomligt öfverensstämmande med de underrättelser, jag fått om hennes nödställda belägenhet, hvarför jag lägger kammaren på hjertat att bevilja hvad motionären föreslagit.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr grefven och talmannen i enlighet med de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt och vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen, samt förklarade sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Reuterswärd* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 17 punkten af sitt utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 41;
Nej — 53.

18 och 19 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Herr Mankell erhöll på begäran ordet och yttrade: Som det blifvit ifrågasatt, huru vida förmen för den af mig i går gjorda anhållan om ändring i min motion n:o 46 vore fullt tillfredsställande, får jag härmed vördsamt utbedja mig kammarens tillstånd till besagda ändring, äfvensom anhålla att anmälan derom måtte till konstitutionsutskottet afgå.

På gjord proposition medgaf kammaren, att i herr Mankells motion, n:o 46, om ändring af §§ 14, 17 och 26 riksdagsordningen, finge göras den rättelse, att första stycket i den af honom föreslagna § 14 riksdagsordningen erhöle följande lydelse: »Valrätt tillkommer inom den kommun, der han bosatt är, hvarje svensk medborgare från och med början af kalenderåret efter det han fyllt tjuguet år».

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Derefter hemställde herr grefven och talmannen, att, som statsutskottets utlåtanden angående regleringen af utgifterna under riksstatsens sjetta och nionde hufvudtitlar nu blifvit genomgångna, de utfärdade anslagen till sammanträdet fortsättande på eftermiddagen måtte få nedtagas.

Denna hemställan bifölls.

Kammaren åtskildes kl. 3,10 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 25 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 18 i denna månad.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 12, till Konungen i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 11 och 13 §§ i lagen angående lösdrifvares behandling den 12 juni 1885.

Föredrogs ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 72, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning huru vida och under hvilka vilkor statsmagten må kunna ikläda sig ansvar för förluster, som af embetsmän genom felaktig embetsförvaltning vållas.

Herr Reuterswärd: Herr grefve och talman! Mine herrar!

Jag anhåller, att det nu meddelade protokollsutdraget från Andra Kammaren måtte remitteras till Första Kammarens andra tillfälliga utskott.

Denna anhållan bifölls.

Anmälades och bordlades lagutskottets utlåtande n:o 19, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885, än äfven väckt motion om ett förklarande rörande tillämpningen af samma proposition.

Föredrogs statsutskottets den 22 i denna månad bordlagda memorial n:o 22, angående beslutad konvertering af 1875 års statslån.

Lades till handlingarna.

Föredrogs statsutskottets den 22 innevarande februari bordlagda memorial n:o 23, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens andra hufvudtitel.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets den 22 i denna månad bordlagda betänkande n:o 1.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle bland utskottsbetänkandena sättas främst lagutskottets utlåtande n:o 19.

Kammaren åtskildes kl. 2,38 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
